

Voor en met de inwoners

Laat iedereen vrij,
maar niemand vallen

Verkiezingsprogramma Gilze en Rijen 2022 - 2026

D66
gilze en rijen

Inhoudsopgave

Inhoud

1. Waar D66 in onze gemeente voor staat	5
2. Competent, uitnodigend en transparant bestuur	6
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	7
Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:	8
3. Investeren in onze jeugd	9
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	11
Concrete toevoegingen voor de periode 2022- 2026:	12
4. Iedereen moet mee kunnen doen (inclusie) en betere zorg voor kwetsbaren.....	13
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	15
Concrete toevoegingen voor de periode 2022- 2026:	16
5. Leefbaarheid van onze kernen: fijn en veilig wonen en recreëren	17
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	21
Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:	23
6. Gezonde lokale en regionale economie en méér banen.....	25
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	26
Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:	28
7. Veilig verkeer, beter openbaar vervoer en goede bereikbaarheid.....	30
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	31
Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:	32
8. Een groen en duurzaam Gilze en Rijen	33
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	35
Concrete toevoegingen voor de periode 2022- 2026:	37
9 Een effectieve en doelmatige ambtelijke organisatie; gezonde financiën zonder lastenverzwaring	39
Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:	40
Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:	41

Voorwoord Antonet Krol

Beste lezer,

Toen D66 vier jaar geleden, voor het eerst sinds jaren, weer mee deed aan de gemeenteraadsverkiezingen droomden wij over een beter en transparanter Gilze en Rijen. We wilden een frisse wind door de gemeente laten waaien en hebben de afgelopen jaren keihard gewerkt om deze doelen te verwezenlijken. We hebben dit gedaan als oppositiepartij, en ondanks het massieve blok dat de coalitiepartijen vormden, is het ons gelukt om het geluid van openheid en leefbaarheid voor iedereen te laten klinken. De frisse wind is er gekomen en deze willen we de komende vier jaar harder laten waaien.

Maar we zien ook dat de wereld om ons heen steeds complexer lijkt te worden en gemeenten voor steeds grotere opgaven staan. De groep senioren groeit, dat vraagt om geschikte woningen en ondersteuning voor hen. Aan de andere kant is het lastig onze jongeren in onze dorpen te laten wonen en ondervinden we steeds meer hinder van extreem weer zoals wateroverlast en hittestress.

Het sociaal domein, waaronder jeugdhulp, energietransitie, klimaatadaptatie, taken die vroeger bij de rijksoverheid lagen zijn bij de gemeenten terecht gekomen. D66 wil deze taken zo uitvoeren dat u als inwoner daar beter van worden. Maar wij kunnen dit niet alleen, iedereen zal de handen uit de mouwen moeten steken. Het doel moet zijn dat we er beter van worden. Dat onze leefomgeving mooier, groener en gezonder wordt. Dat er een fijne woning is voor iedereen en dat we elkaar helpen als dat nodig is.

Gelukkig is onze gemeente gezegend met veel vrijwilligers die belangeloos dag in dag uit werk verzetten, zelfstandig of in verenigingsverband zetten ze zich in voor anderen. D66 wil deze groepen ondersteunen in hun werk en hen in hun kracht zetten. Ook willen wij dat inwoners, waar het kan, zelfstandig kunnen leven en zelfstandig hun eigen keuzes kunnen maken. Daar waar dat niet kan bieden we ondersteuning. De gezondheid van onze inwoners vinden wij belangrijk, voldoende bewegen en ontspanning zijn hiervoor belangrijke elementen. Daarom willen wij sportverenigingen, maar ook muziek, dans en cultuur en natuur een belangrijke rol laten spelen in onze vier kernen.

Dat is de visie waarmee D66 Gilze en Rijen de komende vier jaar vorm wil geven aan onze gemeente. We willen een politiek die omkijkt naar anderen en verder kijkt dan morgen. We willen het samen met de inwoners doen. En dat verschil maken we samen met u.

Democratische groet,

Antonet Krol
Lijsttrekker D66 Gilze en Rijen

Voor en met de inwoners

1. Waar D66 in onze gemeente voor staat

D66 staat voor: kansen geven, zelfstandig waar het kan, hulp waar nodig!

D66 Gilze-Rijen vertrouwt op de eigen kracht en ontwikkeling van alle inwoners van Rijen, Gilze, Molenschot en Hulten. D66 gelooft in gelijke kansen voor iedereen, en wil daar de condities voor scheppen. D66 vindt het belangrijk dat de inwoners controle over hun eigen leven houden. Dat is beter dan dat de gemeente teveel bepaalt, of regels stelt, die niet handig zijn. De gemeente moet daarbij geen obstakel zijn, maar juist stimuleren daar waar een steuntje in de rug kan helpen. Bovendien weten inwoners vaak beter wat er moet gebeuren dan dat men dat op het gemeentehuis weet. Gebruik de kennis en kunde van burgers meer! Geef verantwoordelijkheid terug aan burgers daar waar dat kan.

D66 staat voor: problemen aanpakken!

Wij gaan ons hard maken om plekken waar verloedering en overlast in de openbare ruimte dreigt tijdig aan te pakken. En met meer voortvarendheid zorgen voor betaalbare woningen voor onze inwoners. We gaan kijken of straten waar dat nodig is herontwikkelen tot mooie, groene en beter leefbare buurten, het centrumplan Rijen-oost eindelijk tot uitvoering brengen en onveilige verkeerssituaties weer veilig maken en strenger handhaven op snelheidsovertredingen. We willen dat kwetsbare mensen en gezinnen die zorg nodig hebben, ook daadwerkelijk die zorg krijgen. D66 wil dat de inwoners sneller wat gaan merken van deze noodzakelijke verbeteringen.

D66 staat voor: meer vóór en dóór inwoners!

Gemeentepolitiek draait om burgers, niet om het gemeentehuis. D66 wil dat vragen en ideeën van inwoners serieus worden genomen. Ook willen wij bevorderen dat de gemeente elke dag opnieuw mensen uitdaagt en stimuleert, omdat de inbreng van de inwoners noodzakelijk is voor een sterke samenleving. Dit geldt op alle terreinen en voor iedereen in elke levensfase, ongeacht waar men woont of hoe men leeft. We willen dat inwoners op alle aspecten van het gemeentebestuur kunnen meedoen. Dat geldt zowel in de ideeënvorming over wat nodig is, als ook bij de besluitvorming en – waar mogelijk – bij de uitvoering. Met goede spelregels voor burgerparticipatie.

Waar D66 voor staat: (h)eerlijk, zorgzaam, werkzaam, bruisend en groen!

Wij gaan ons inzetten voor een gezonde en bruisende gemeente. Daarom hebben we respect voor de mooie, groene omgeving en de eigenheid van de vier dorpen. We willen duurzame oplossingen voor hedendaagse problemen. We helpen bedrijven, winkels, zorginstellingen en scholen om de inwoners – jong en oud – optimaal te bedienen. We ondersteunen verenigingen en organisaties die zich inzetten voor versterking van sociale contacten, educatie, sport, culturele ontplooiing en een bruisende gemeente. We bedenken daar slimme manieren voor – met elkaar.

2. Competent, uitnodigend en transparant bestuur

D66 Gilze en Rijen zet in op een competent, integer en transparant gemeentebestuur, een bestuur dat daadkrachtig, interactief en uitnodigend voor inwoners opereert.

De inwoners moeten sterker betrokken worden bij het bestuur van de gemeente.

Wij vertrouwen op de eigen kracht en de grote betrokkenheid van (het gros van) de inwoners bij hun gemeente. Zeker ook daar waar het gaat over beslissingen in de eigen buurt of dorp.

Méér burgerinvloed

Inwoners krijgen ruimte om mee te denken over grote én kleine besluiten, én in een vroegtijdig stadium van de besluitvorming. Juist op thema's die je elke dag raken, zoals je leefomgeving, zorg en onderwijs, wil je kunnen meedoen. Daar ligt een grote rol voor onze gemeente. Burgers krijgen een zogenaamd 'Right to challenge' waardoor zij het recht krijgen zelf met voorstellen te komen voor de vormgeving van voorzieningen in de buurt. Wij bepleiten gemeente brede enquêtes en dorps- of wijkbijeenkomsten over bepaalde thema's die de burgers rechtstreeks raken. Maar soms is het handig om een willekeurig samengesteld panel van inwoners ('gelote burgers' of burgerforum) bij de meningsvorming te betrekken. Dit wordt in andere gemeenten al gedaan en daar als positief ervaren.

In bijzondere gevallen, als er zeer grote belangen voor de inwoners op het spel staan, kan een lokaal referendum uitkomst bieden. D66 Gilze en Rijen is voorstander van invoering hiervan.

Naast de huidige commissiestructuur kan een palet van uitnodigende vormen worden geïntroduceerd, zoals rondetafelgesprekken en dialoogsessies met inwoners en andere betrokkenen. Ook zou het te overwegen zijn dat de gemeenteraad regelmatig op locaties in de gemeente gaat vergaderen, en daar ook hoorzittingen voor bewoners in die kern of wijk gaat houden.

Op het niveau van dorpen en buurten zou meer invloed van inwoners noodzakelijk moeten zijn. Bij de ontwerpfasen van ruimtelijke en sociale plannen dienen buurtbewoners vaker betrokken te worden. Zodat inwoners al het ware kunnen 'meetekenen' met plannen en schetsen. Goed voorbeeld is Dorpsbelang Molenschot.

Ook bepleiten wij een gedeeltelijke overdracht van middelen voor herontwikkeling van buurten, aan de inwoners zelf, dan wel een helder beschreven meebeslissingsrecht.

Goed en transparant bestuur

Er ontbreekt nog het nodige aan de 'checks and balances' binnen onze gemeente. Al jaren is er in Gilze en Rijen iets mis met de macht en tegenmacht. Dualisme (scheiding tussen raad en college) heeft nog nauwelijks haar intrede gedaan in onze gemeente. Er is niet altijd openheid van zaken, noch transparantie in de gemeentelijke besluitvorming en uitvoering. Er bestaat een te innige band tussen wethouders en coalitiepartijen, waardoor de eerste niet kritisch worden gecontroleerd en besluitvorming deels voorgekookt is. Ook inwoners lukt het soms niet om het 'gemeentelijk bastion' te nemen. Voorbeelden:

- Vragen van inwoners worden vaak niet of niet naar behoren beantwoord.
- Als je een moeilijke vraag hebt als raadslid, dan word je niet zelden met een kluitje in het riet gestuurd. Soms wordt zelfs antwoord geweigerd – tegen de gemeenterechtelijke regels in.
- Door de raad gevraagde informatie blijkt soms niet juist, komt met enige regelmaat te laat, is niet volledig of wordt (onnodig) als vertrouwelijk bestempeld.
- Belangenorganisaties worden soms ter legitimatie van besluiten opgevoerd, maar ze mogen niet tegenspreken, want dan worden ze uit het overleg gezet, of als irrelevant gediskwalificeerd.

Wij pleiten daarom voor volledige transparantie en eerlijkheid binnen het gemeentebestuur, een meer dualistische verhouding tussen raad en college en daarmee voor een meer open vizier van politiek bedrijven.

Wij zien het belang van informatievoorziening op lokaal niveau door de media (bijv. lokale omroep, huisaanhuis weekblad en regionaal dagblad). Lokale media kunnen de transparantie van het gemeentebestuur bevorderen. We steunen de lokale omroep, mits deze (redactioneel) onafhankelijk optreedt en een representatief samengestelde en actieve programmaraad heeft.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

1. Wij willen inwoners meer vooraf betrekken bij de beleidsontwikkeling.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben als D66 een initiatiefvoorstel gemaakt zodat inwoners zelf onderwerpen en ideeën kunnen aandragen bij de commissievergaderingen (agenderingsrecht) en voorstellen kunnen indienen (en zelf bepleiten) bij de gemeenteraad (recht van burgerinitiatief). De door ons gemaakte regeling is in juli 2021 door de raad vastgesteld;
- We hebben bij diverse onderwerpen - o.a. de discussie over de warmte- en energietransitie ('van het gas af') voorstellen ingediend om burgerparticipatie te versterken.

2. Wij willen meer gebruik maken van instrumenten om de mening van inwoners te peilen voordat de besluitvorming plaats vindt.

Wat hebben we gedaan:

- Op voorstel van D66 gaat de gemeente voortaan gebruik maken van de Burgerpeiling 'Waar staat je gemeente?' (in 2020 voor het eerst gehouden)
- Wij hebben het voorstel gedaan om gebruik te maken van het Burgerforum bij de energietransitie.

3. Wij willen de huidige commissiestructuur ombouwen naar meer uitnodigende vergadervormen waarin debat, dialoog en analyse beter verzekerd zijn, inclusief de inbreng van (betrokken) burgers

Wat hebben we gedaan:

- We hebben voorstellen ingediend om de vergaderstructuur te verbeteren, met extra mogelijkheden om inwoners bij de beeldvormende fase een nadrukkelijke rol te geven.
- Op ons verzoek zijn de raadsinformatiebijeenkomsten ook voor inwoners toegankelijk geworden (voorheen waren ze besloten).

4. Wij zijn voor invoering van het lokaal referendum.

Wat hebben we gedaan:

We hebben een referendumverordening opgesteld en dienen begin 2022 dit initiatiefvoorstel bij de gemeenteraad in.

5. Wij willen conform de Gemeentewet de rekenkamer gaan gebruiken/opnieuw instellen.

Wat hebben we gedaan:

Op voorstel van D66 is in 2018 de rekenkamercommissie nieuw leven ingeblazen, die het gemeentelijke beleid en de uitvoering ervan onderzoekt. Nadat die commissie 8 jaar niet had gefunctioneerd.

6. Wij willen meer en beter evalueren van het uitgevoerde beleid.

Wat hebben we gedaan:

- Op verzoek van D66 is in 2019 besloten om voortaan jaarlijks onderzoek te verrichten naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijke beleid en de uitvoering ervan.
- Bij diverse thema's hebben we afspraken gemaakt over het doen van evaluaties.

7. Wij zijn er voorstander van dat er in de nieuwe raadsperiode nog slechts 3 fte wethouders zijn.

Wat hebben we gedaan:

Het college van B&W telt vanaf mei 2019 vier wethouders – voorheen waren dat er drie. Volstrekt onnodig, maar we hebben het niet tegen kunnen houden. Wij willen in de nieuwe periode weer terug naar drie wethouders (of vier maar dan voor max. 3 fte) omdat dat genoeg is. Samen met de burgemeester kunnen zij het werk best aan. En het bespaart jaarlijks € 135.000 (plus een wachtgelduitkering achteraf).

Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:

1. Beter regelen van burgerparticipatie

Duidelijk vaststellen wanneer het gemeentebestuur verplicht is om burgerparticipatie toe te passen, incl. de vorm daarvan (oplopende treden van burgerparticipatie: informeren, raadplegen, adviseren, co-producen, meebeslissen) en de spelregels daarbij (minimaal volgens de Participatiewijzer van de Nationale ombudsman).

2. Doorontwikkelen van de vergaderstructuur

Verdere implementatie van onze zienswijze op de nieuwe vergaderstructuur.

Kernbegrippen:

- scherper onderscheid tussen beeldvormende, oordeelsvormende en besluitvormende fase;
- inwoners meer betrekken bij beeldvormende fase;
- duale verhoudingen met meer debat tussen raadsfracties onderling;
- terugdringen overheersende rol wethouders in commissie- en raadsvergaderingen.

3. Investeren in onze jeugd

Een goede start begint met goed onderwijs

D66 Gilze en Rijen is blij dat we met de landelijke impuls van € 170 miljoen ook in onze gemeente de afgelopen periode hebben kunnen investeren in voor- en vroegschoolse educatie voor peuters en kleuters. En in kinderen en jongeren die het risico lopen op onderwijsachterstanden vanwege hun sociaal-economische of culturele achtergrond. Dit opent de mogelijkheid om in de nieuwe periode via deze kwaliteitsimpuls betere verbindingen te leggen tussen onze basisscholen, peuteropvang en de dagopvang/naschoolse opvang, zodat er 'kindcentra-nieuwe-stijl' met doorlopende leerlijnen ontstaan, die het leer- en ontwikkelproces van al onze kinderen zullen verbeteren. Dit hoort in de nieuwe Lokale Educatieve Agenda thuis die de gemeente nog met de basisscholen moet afspreken. Ondanks ons aandringen is het daar nog niet van gekomen, mede vanwege de slechte verstandhouding die er lange tijd tussen het college en de schoolbesturen bestond, vanwege het gebrek aan betrokkenheid van de kant van de gemeente. Het is D66 heel wat waard als de scholen, de op het kind gerichte voorzieningen en de gemeente in de toekomst zich weer als goed samenwerkende partners inzetten voor onze jeugd.

Ook is het belangrijk dat er wordt gewerkt aan (taal-)basisvaardigheden in de thuissituatie. Van belang is dat er vanuit de gemeente hiervoor extra ondersteuning komt. Hierover kunnen afspraken worden gemaakt in de Lokale Educatieve Agenda. De beide basisscholen en de voorschoolse opvang in de kernen Molenschot en Hulten verdienen extra hulp vanwege de 'kleine kernen problematiek'. De afgelopen periode is daar vanuit het college geen aandacht voor geweest. Dit willen we anders.

Verder willen we meer aandacht voor zorgleerlingen op de basisschool. Het 'passend onderwijs' werkt nog niet voor alle zorgbehoevende kinderen even goed. Wij willen bezien waar knelpunten zitten, en hoe de gemeente, samen met de sociale ondersteuningsstructuur, aan noodzakelijke oplossingen bij kan dragen. Gelukkig daalt het schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten, maar nog te veel leerlingen spijbelen en sommigen gaan nadien in het voortgezet onderwijs van school, zonder beroepskwalificatie. Dit is zonde van verspild talent dat ongetwijfeld aanwezig is. Wij willen dat er vanuit de gemeente, in regionaal verband, de nodige aandacht blijft voor het probleem van het voortijdig schoolverlaten. Alternatieve leerroutes moeten gestimuleerd worden voor deze jongeren.

Jeugdzorg voor de kwetsbare jeugd

De afgelopen periode heeft vooral in het teken gestaan van het stijgende gebruik van jeugdzorg en de daarmee gepaard gaande kosten. Maar te weinig ging het over de transformatie die nodig is om te voorkomen dat kinderen in problemen geraken. De jeugdzorg staat sterk onder druk, mede door het tekort aan jeugdhulpverleners, vooral in de jeugdbescherming (o.a. opnamestop bij Jeugdbescherming Brabant). Het is onacceptabel dat kinderen (en gezinnen) niet tijdig de hulp krijgen die zij nodig hebben. Maar het is zeker zo belangrijk om problemen bij (het opvoeden van) jongeren te voorkomen, en waar ze optreden op de juiste manier tegemoet te treden.

Er is daarom een omslag van denken en doen nodig. Wij zijn in het sociaal domein – zeker in de jeugdhulp – verstrikt geraakt in een systeem van problematiseren, diagnoses en protocollen. Het kind lijkt zodoende zoek te raken in een bureaucratisch proces dat versnipperd is en vaak slechts deeloplossingen biedt. Via het "Koersdocument sociaal domein" (najaar 2021) zijn daarvoor enkele wegen uitgezet: vroegsignalering, normaliseren problematiek waar dat kan en via de reguliere ondersteuning, dicht bij huis/school oplossen. Eerst de onderliggende problemen aanpakken en niet onnodig snel naar te zware middelen grijpen. Meer maatwerk via een aanpak die aantoonbaar effectief is. Het omzetten van deze alom onderschreven koers naar de dagelijkse praktijk duurt D66 echter veel te lang.

Culturele en sportieve ontplooiing

D66 Gilze en Rijen wil extra geld voor cultuureducatie op alle scholen, zoals muziek- en dramalessen, door vakbekwame musici en kunstdocenten. Alle kinderen krijgen dan de kans zich vaker en beter te ontplooiën in allerlei culturele vormen, tijdens en na schooltijd.

Wij pleiten voor een uitgebreidere vorm van naschoolse activiteiten voor de basisschoolleerlingen: een uitgebreider menu van mogelijkheden om kennis te maken met diverse sporten, cultuureducatie, natuureducatie en andere vormen van ontwikkeling – het hele jaar door, meerdere middagen in de week.

Daarnaast wil D66 de tarieven voor de muziek-, dans- en theaterlessen via de muziek- en dansscholen binnen de gemeente verlagen, zodat er geen (financieel) beletsel is om er aan deel te nemen. Een vergelijkbaar plan wil D66 ook laten maken voor de scouting en om de sport onder de jeugd te stimuleren. Dit als aanvulling op het bestaande armoedebeleid, maar bedoeld voor een bredere groep jongeren.

De scoutingverenigingen worden geholpen bij hun accommodatieproblemen. En er moeten voldoende goede speelvoorzieningen voor kinderen zijn per buurt.

Geef jongeren meer mogelijkheden om te chillen en elkaar te ontmoeten

We horen van veel kanten dat er te weinig te doen is voor jongeren in de leeftijdscategorie vanaf 12 jaar. Zeker in coronatijd was het moeilijk voor deze groep.

Wij willen dat de behoefte van jongeren voor vrijetijdsbesteding goed in kaart wordt gebracht, door hen zelf daarbij in te schakelen. Het jongerenwerk en verenigingen hebben hier een belangrijke opdracht. We pleiten voor een jongerenraad of -platform om voor de belangen van de jeugd op te komen.

Een fysiek onderkomen, speciaal voor de opgroeiende jeugd, waar activiteiten plaats kunnen vinden, en men wat kan chillen, is er in Rijen (A16), maar zo'n jeugdhonk zou ook in Gilze mogelijk moeten zijn.

Een nieuwe skatebaan voor jongeren in Rijen is al toegezegd, en een uitbreiding/grotere skatebaan in Gilze behoort tot de opties die onderzocht worden, en waar wij steun aan verlenen.

Als er – naast een fysiek onderkomen in een jeugdhonk – nog behoefte is aan een jongeren ontmoetingsplaats (JOP) in een (of meerdere) van de kernen, dan hoort die goed voorbereid te worden, op basis van de wensen van de jongeren zelf, en met betrokkenheid van omwonenden. En met goede afspraken over het gebruik ervan. Bij de plaatsing van de JOPs in de herfst van 2021 schortte het daaraan.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

- 1. Wij willen samen met de scholen en de opvangvoorzieningen bezien hoe er een kwaliteitsimpuls voor de doorgaande leerlijn kan komen, incl. de versterking van de voor- en vroegschoolse educatie, voor alle leerlingen ('kindercentra-nieuwe-stijl').**

Wat hebben we gedaan:

Doelgroepkinderen krijgen voortaan 16 i.p.v. 10 uur per week opvang met begeleiding. De door ons sterk verbeterde subsidieverordening Voorschoolse voorzieningen is er per 2019 gekomen.

- 2. Wij willen gezamenlijk de knelpunten inzake 'zorgleerlingen' oplossen. Wij gaan meer doen aan (voorkomen van) voortijdig schoolverlaten.**

Wat hebben we gedaan:

De problematiek van 'zorgleerlingen' is door ons vaak aan de orde gesteld bij de thema's preventieve aanpak jeugdproblematiek en bij de relatie jeugdzorg - schoolproblematiek.

- 3. Wij willen dat de gemeente zo snel mogelijk met de nieuwbouw voor De Wildschut start (nog in 2018), door alsnog een deal met de grondeigenaar te maken.**

Wat hebben we gedaan:

Vanaf 2017 drongen we bij het college aan op versnelling van de start van de (steeds maar uitgestelde) nieuwbouw, o.a. door diverse gesprekken met schoolbestuur, schooldirectie en binnen de gemeente. Het college bleek veel zaken onderschat en zich misrekend te hebben. De nieuwe school is uiteindelijk geopend in het najaar van 2021. Het is een prachtige gebouw!

- 4. D66 wil extra geld voor cultuureducatie op de basisschool. En verlaging van tarieven voor muziek- dans- en theaterlessen. En ook een gemeentelijke bijdrage in het verlagen van de kosten voor scouting en jeugdsport.**

Wat hebben we gedaan:

We hebben meerdere malen voorstellen gedaan om de subsidie voor sport- en culturele clubs te verhogen, o.a. bedoeld om de contributies voor de jeugd laag te houden en om cultuurlessen financieel te ondersteunen. Deze zijn niet overgenomen door de raad.

Wel is het gelukt om de sport- en culturele voorzieningen voor kinderen waar men daar thuis te weinig geld voor heeft extra te ondersteunen via het armoedebelid.

Daarnaast hebben we alternatieve voorstellen gedaan om schoolgym (sportcoaches) buiten de bezuinigingen te houden. Dat is nog niet gelukt. Dat geldt ook voor de onterechte bezuiniging voor scholen m.b.t. de schoolconciërges.

- 5. We willen onderzoeken of er een specifieke jongeren vrijetijdsvoorziening nodig is.**

Wat hebben we gedaan:

Voorstel nieuwe skatebaan in Rijen ondersteund; overleg gevoerd over locatie daarvoor. Ook voorstel m.b.t. onderzoek uitbreiding skatebaan in Gilze gesteund.

Samen met het jongerenwerk bekeken welke extra activiteiten voor jongeren er in Gilze en Rijen mogelijk zijn, incl. hoe die behoefte beter in kaart te brengen (met mogelijk jeugdhonk in Gilze).

Concrete toevoegingen voor de periode 2022- 2026:

- 1. Nog in het voorjaar 2022 vaststellen van de Lokale Educatieve Agenda met de basisscholen, met daarin meer aandacht voor de doorlopende leerweg, 'passend onderwijs', leerachterstanden, taalstimulering, taal in de thuissituatie en naschoolse educatieve, sportieve en culturele voorzieningen.**
- 2. Maatregelen om de scholen/opvang in Molenschot en Hulten te behouden.**
- 3. Terugdraaien van de bezuiniging op schoolconciërges.**
- 4. In het voorjaar 2022 vertaling van het 'Koersdocument sociaal domein' naar de jeugdhulp, met als kernbegrippen: vroegsignalering, normalisering, maatwerk dicht bij huis/school en ontbureaucratisering.**
- 5. Beter sturen op de effectiviteit van de jeugdzorg, verantwoorden van de resultaten en het toepassen hiervan bij de toewijzing van zorg en de inkoop ervan.**
- 6. Het stimuleren van de culturele, sportieve ontwikkeling en zinvolle vrijetijdsbesteding van jongeren via het subsidiebeleid en het jongerenwerk.**
- 7. De accommodatieproblemen van de scouting worden in gezamenlijkheid opgelost.**
- 8. We willen dat er betere speelvoorzieningen voor kinderen in Molenschot komen, zoals op de Stappenakker.**
- 9. Zowel in Rijen als Gilze hoort een jeugdhonk voor activiteiten en om te chillen, alsook een skatebaan, al naar gelang de gebleken behoefte.**
- 10. Er komen/blijven outdoor JOPs als daar behoefte aan blijkt te bestaan, er een goede vorm en locatie voor is en er goede afspraken met de buurt worden gemaakt.**

4. Iedereen moet mee kunnen doen (inclusie) en betere zorg voor kwetsbaren

Goede zorg dicht bij de mensen

Velen in onze gemeente zijn aangewezen op lokale zorg en ondersteuning, maar vinden de weg nog niet naar de aanwezige voorzieningen. Zo weet maar ongeveer de helft van de inwoners waar men terecht kan voor WMO-voorzieningen. Als het gaat over hulp bij mantelzorg of bij financiële problemen dan is dat veel minder dan de helft. Dat moet echt gaan veranderen. Want een deel van de mensen dat ondersteuning nodig heeft wordt niet bereikt.

Sommige inwoners mijden zorg (waaronder gezondheidszorg) vanwege diverse (o.a. financiële) redenen. Een meerderheid van de inwoners vindt het moeilijk om hulp te vragen bij problemen met hun gezondheid: onder volwassenen gaat het zelfs over meer dan 60% van de mensen. Velen missen daardoor noodzakelijke zorg. Wij willen extra aandacht voor deze problematiek. Gemeente en zorgorganisaties zullen alert moeten zijn op dergelijk zorgmijddgedrag en zorgvraag-‘verlegenheid’.

Corona heeft er flink ingehakt bij veel mensen. Zeker bij hen die ziek zijn geworden en/of sociaal geïsoleerd zijn geraakt. Eenzaamheid is een toenemend probleem achter de voordeur waar velen mee te kampen hebben. Zo voelt 47% van de ouderen (boven 65 jaar) zich eenzaam, waarvan 16% zeer ernstig eenzaam. Bij de overige volwassenen voelt 40% zich eenzaam (9% ernstig).

Hoewel de gemeente zich in maart 2020 heeft aangesloten bij het landelijk actieprogramma ‘Eén tegen eenzaamheid’ is daar nog te weinig van te merken in onze gemeente. Er blijven nog veel hulpbehoevenden en ouderen die snakken naar meer sociaal contact.

Hoewel er wel activiteiten ontplooid worden, en de seniorenverenigingen natuurlijk een belangrijke rol spelen als het gaat om ontspanning en ontmoeting van ouderen, zijn er nog veel méér initiatieven, méér aansprekende activiteiten en het bereiken van méér mensen nodig, in alle leeftijdscategorieën. We willen als D66 graag nieuwe initiatieven verwelkomen en stimuleren.

We zijn dankbaar dat velen zich in Gilze en Rijen als vrijwilliger of mantelzorger onbaatzuchtig inzetten voor het wel en wee van anderen. Ruim 20 % van onze inwoners verleent mantelzorg aan een naaste. Dat willen we graag blijven stimuleren, onder andere door mantelzorgers te ontlasten. Wij hebben met lede ogen gezien dat het college (gesteund door een meerderheid van de raad) in 2020 besloot om het mantelzorgcompliment te verlagen van € 100 naar € 75. Dat was geen goed signaal van de gemeente aan de mantelzorgers die ongelofelijk goed werk verrichten (ook nog eens midden in coronatijd). Ons voorstel om het bedrag van het mantelzorgcompliment weer te verhogen haalde geen meerderheid. Maar daar laten we het niet bij zitten.

Ook pleiten we voor méér mogelijkheden om vrijwilligers (bij verenigingen, in de zorg, op de scholen, e.d.) te ondersteunen en in het zonnetje te zetten.

De problematiek van dementerende ouderen wordt steeds nijpender. Onze inspanningen als dementievriendelijke gemeente zouden prominenter mogen.

De gezondheid van onze inwoners staat voorop. Naast hetgeen we hierover schrijven over schone en frisse lucht als noodzaak (zie hoofdstuk 5), over de relatie tussen een groene omgeving en onze gezondheid (in hoofdstuk 8), wijzen we op het belang van de basisgezondheidszorg, zoals die geleverd wordt door o.a. onze huisartsen en de GGD. Zeker in coronatijd hebben we het grote belang van gezondheidszorg kunnen ervaren, ondersteund door velen in de thuiszorg, wijkverpleging e.d.

Het streven naar een gezonde leefwijze is essentieel bij dit alles, en verdient grotere aandacht van de gemeente.

D66 Gilze en Rijen gelooft erin dat velen zelf, met behulp van hun eigen netwerk, (weer) de regie over hun leven kunnen nemen. Maar soms gaat dat niet (meer) alleen en is goede ondersteuning door

professionals hard nodig. Wij willen de geboden ondersteuning en zorg beter monitoren op kwaliteit en resultaat, en sneller optreden als die achter blijft bij de behoeften van de gebruikers.

Wij willen dat de gemeente, het sociaal team en de zorgaanbieders maatwerk leveren en verbinding leggen tussen alle relevante terreinen waar problemen zich voor kunnen doen: zorg en welzijn, participatie, werk en inkomen, en veiligheid. En gaan werken volgens het principe van '1 gezin – 1 plan – 1 regisseur'.

Wij hebben vier jaar geleden (als enige partij!) gepleit voor een fysiek zorgloket waarin samenkomen: advisering over WMO, welzijn, gezondheid en opvoeding, jeugd(hulp) en participatie. Waar professionals (lichte ondersteuning, sociaal team, WMO-consulenten en GGD-consultatiebureau) aanwezig zijn voor adviezen en verwijzing en waar steun en informatie verkregen kunnen worden ingewonnen van vrijwilligersorganisaties (zoals de Wegwijzer en het Vrijwilligers Informatiepunt). Daar is het Dorpsteam uit voortgekomen, waarin IMW, ContourdeTwern en MEE samenwerken, met spreekuren in Rijen en Gilze. Dat is een goede stap voorwaarts, maar nog onvoldoende. Het Dorpsteam is in de kernen Gilze en Rijen fysiek nog te weinig zichtbaar, en gemist worden clientgerichte verbindingen met de lokale huisartsen, het (jeugd-)consultatiebureau en de vrijwilligersorganisaties, zoals de seniorenverenigingen. D66 is blij met het Dorpsteam, maar wil een doorontwikkeling tot 'echte' eerstelijnsvoorziening, die er méér op uit gaat (outreachinge werkwijze) en die 1 op 1 samen werkt met het Sociaal team van de gemeente.

Iedereen hoort er bij en kan mee doen: geen onnodige obstakels of belemmeringen

D66 wil dat het goed wonen, werken en leven is voor iedereen in onze gemeente. Dat is niet altijd vanzelfsprekend voor mensen die een bepaalde beperking hebben, die bijvoorbeeld slecht ter been zijn, blind of slechthorend. Maar dat is helaas nog geen realiteit in onze gemeente.

Al in juli 2016 heeft Nederland het VN-verdrag Handicap ondertekend, en daarmee hebben alle gemeenten de verplichting gekregen om in een "Inclusie-Agenda" op te nemen hoe men daar uitvoering aan wil geven. De gemeente Gilze-Rijen heeft dat pas laat gedaan, nl. in december 2020, ondanks onze inspanningen om dat sneller en beter te doen.

De resultaten zijn tot op heden bedroevend. Het college wilde de 'inclusie-gedachte' alleen toepassen op nieuwe gebouwen, maar dat is tot op heden nagelaten. De ervaringsdeskundigen die het college en de ambtenaren van advies zouden mogen dienen bij nieuwe projecten zijn gefrustreerd omdat ze amper ingeschakeld worden en omdat er met hun adviezen weinig tot niks gebeurt.

Vanuit D66 is al vaker aangegeven dat er op dit moment al veel obstakels zijn voor oudere mensen die slecht ter been zijn, mensen in een rolstoel of visuele handicap en ouders met een buggy of kinderwagen. Stoepen lopen bijvoorbeeld op veel plekken hol en zijn hobbelig, waardoor het 'sturen' van een invalidewagen of rollator een 'crime' is. Ons voorstel om daar wat aan te doen werd helaas door het college en de coalitiepartijen verworpen. 'Geen geld – geen prioriteit' is de reactie dan. In deze nieuwe periode willen we het inclusiebeleid echt gaan uitvoeren, zodat alle inwoners mee kunnen doen!

Gelet op de snelle vergrijzing is het door de gezamenlijke seniorenverenigingen voorgestelde Plan van Aanpak voor ouderen hard nodig, maar dan wel op korte termijn, gericht op: wonen en zorg, mobiliteit, participatie en inkomen. Elementen hiervoor staan elders in dit programma.

Laag geletterdheid voorkomen en aanpakken

Er is een kloof ontstaan tussen mensen die goed kunnen lezen en schrijven en mensen die daar moeite mee hebben. Door de coronapandemie is deze kloof verder vergroot. De hardste klappen vielen namelijk bij de kwetsbare groepen in de samenleving, waaronder laaggeletterden. Om een stabiele, sterke samenleving te kunnen realiseren, is het belangrijk dat iedereen mee kan doen. We moeten de kloof dus overbruggen. Juist voor het vinden en bereid vinden van deze kwetsbare groep om weer te gaan leren is het essentieel dat zij scholing krijgen die bij hen past. Door een goede (non-)formele educatieve infrastructuur kunnen laaggeletterden op een laagdrempelige manier werken aan hun basisvaardigheden. De gemeente kan dat via haar subsidiebeleid stimuleren.

Armoede hoort niet in Gilze en Rijen

Het hebben van een laag inkomen of een uitkering mag geen reden zijn om niet te kunnen participeren in de samenleving. Vandaar onze steun voor kinderen uit arme gezinnen (zie hoofdstuk 3). Maar ook voor senioren die op het sociaal minimum leven zou de grens van regelingen (zoals bijzondere bijstand) opgetrokken kunnen worden tot 130% van het sociaal minimum. En ook voor werkenden, mits dit de 'armoedeval' niet belemmert.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

1. D66 wil de informatie vanuit de gemeente aan zorgbehoevenden verbeteren.

Wat hebben we gedaan:

Hier is door ons vaker aandacht voor gevraagd. Op het gebied van leerlingenvervoer, WMO en jeugdzorg zijn - op ons verzoek - afspraken gemaakt voor populaire versies van de regelingen. Er zijn daarnaast enkele initiatieven genomen om de informatie beter te ontsluiten, zoals Zorgklik Gilze en Rijen (opsomming van organisaties) en vanuit het Dorpsteam (zie ook punt 4). Maar het blijft de vraag of hiermee de doelgroepen voldoende worden bereikt.

2. Initiatieven van vrijwilligers om sociale contacten van eenzame ouderen en kwetsbare inwoners te versterken en de participatie op tal van terreinen te bevorderen, willen we aanmoedigen. We denken hierbij aan extra (ook financiële) ondersteuning. De vier sociaal-culturele centra in de kernen zouden hier veel meer voor gebruikt kunnen worden.

Wat hebben we gedaan:

Op dit punt zijn er wel nieuwe initiatieven te melden. Ook al heeft corona helaas tot veel beperkingen geleid. Ondanks onze verzoeken hiertoe - o.a. bij de bespreking van de mogelijkheden van onze sociaal-culturele centra - zijn de issues ontmoeting/eenzaamheid nog onvoldoende ingebed in het gemeentelijk (subsidie)beleid.

3. Wij willen dat de vraag en het aanbod van zorg beter op elkaar aansluiten. Wij willen meer aandacht voor het midden van zorg vanwege te hoge financiële bijdragen.

Wat hebben we gedaan:

Het heeft lang geduurd voordat dit thema op de gemeentelijke agenda kwam. Mede door gebrek aan inzicht in de problematiek van vraag en aanbod in de WWO (en jeugdhulp). De monitoring van de gemeente (o.a. bij het Sociaal team) schiet ernstig tekort. We hebben hier vaak aandacht voor gevraagd, zonder dat er verbeteringen kwamen.

4. We willen het gezondheidscentrum De Flair in Gilze uitbouwen tot een compleet zorgloket, met daarin het sociaal team, alle relevante hulpverleners, het consultatiebureau en diverse

vrijwilligersinitiatieven; een vergelijkbaar gecombineerd zorgloket willen we ook in Rijen en voor Molenschot en Hulten willen we ook een dergelijk fysiek (maar iets beperkter) zorgloket.

Wat hebben we gedaan:

Dit D66-plan is deels uitgevoerd in de vorm van het Dorpsteam in Gilze en Rijen. Hierbij zijn de eerstelijnsdiensten van IMW, ContourdeTwern en MEE samengevoegd. Maar tot een volwaardig en integraal 'zorgloket' heeft het nog niet geleid (slechts spreekuren in De Schakel en de Boodschap). Ook is het Dorpsteam nog te weinig bekend en beschikbaar voor de inwoners.

Concrete toevoegingen voor de periode 2022- 2026:

- 1. De toegankelijkheid, beschikbaarheid en kwaliteit van de zorg en ondersteuning moet beter!**
- 2. Meer aandacht voor zorgmijdgedrag en zorgvraag-'verlegenheid'.**
- 3. Verhoging van het mantelzorgcompliment van € 75 naar € 150.**
- 4. Doorontwikkeling van het Dorpsteam tot een integrale, laagdrempelige en outreachende eerstelijnsvoorziening voor zorg en ondersteuning, in alle vier de kernen. Dus incl. de verbinding met de huisartsen, het Sociaal team, het consultatiebureau en de vrijwilligers, en met een betere zichtbaarheid en bereikbaarheid.**
- 5. Doorontwikkeling van het 'inclusiebeleid' met als elementen:**
 - ook de huidige knelpunten voor toegankelijkheid in de openbare ruimte in kaart brengen en aanpakken;
 - de rol van de ervaringsdeskundigen opwaarderen, en ook regulier advies vragen aan de seniorenverenigingen;
 - 'inclusiebeleid' niet beperken tot mensen met een beperking, maar ook uitbreiden tot iedereen die wordt gediscrimineerd of uitgesloten van volwaardige deelname aan de samenleving; denk aan discriminatie vanwege leeftijd, etnische herkomst, seksuele oriëntatie of genderidentiteit.
- 6. Meer aandacht voor de aanpak van laaggeletterdheid.**

5. Leefbaarheid van onze kernen: fijn en veilig wonen en recreëren

Overal een prettige woonomgeving

Het is best fijn wonen en vertoeven in onze gemeente, en dat willen we graag zo houden! Veruit de meeste mensen voelen zich thuis en veilig in hun buurt, men ervaart een prettige onderlinge omgang, er zijn prima voorzieningen en onze dorpen liggen in een mooie groene omgeving. Maar helaas is de leefbaarheid van sommige buurten en straten de laatste jaren onder druk komen te staan. Best veel inwoners ergeren zich aan vuil en hondenpoep op straat, slecht geparkeerde auto's, losliggende stoeptegels, ongedierte, blokkades op straat en zwerfafval in de berm. Ook het groenonderhoud laat op veel plaatsen te wensen over. Soms is er overlast van andere inwoners. Terecht maken buurtbewoners zich daar zorgen over.

Voor een belangrijk deel kan de gemeente daar wat aan doen. Namelijk door de openbare ruimte goed te beheren en voldoende onderhoud te plegen. Maar het blijkt dat de kwaliteit van de openbare ruimte (straten, groen, reiniging, e.d.) over de hele linie in onze kernen onder de afgesproken kwaliteitsnormen blijft. Ofschoon de gemeenteraad in 2019 extra budget aan het onderhoud heeft toegevoegd, is dit volstrekt onvoldoende. Bovendien blijkt dat jaarlijks een derde deel van het geld voor vervangingen niet wordt gebruikt maar doorgeschoven, omdat er sprake is van slechte onderhoudsplanningen. D66 heeft hier al vaker aandacht voor gevraagd. Daarnaast pleiten wij voor beter toezicht op dergelijke onacceptabele situaties en het stringent handhaven. Zeker als de veiligheid en gezondheid van kwetsbare inwoners en kinderen in het geding zijn.

Maar met beter onderhoud en stringenter handhaven zijn we er nog niet, het gaat er ook om een bewustzijn te kweken dat je samen de openbare ruimte met respect voor anderen gebruikt. Ook op dit punt is nog veel te winnen. We kunnen elkaar meer op verkeerd gedrag aanspreken, maar hier ligt ook een taak voor de handhavende instanties, het jongerenwerk en de woningbouwcorporatie. Uit recent onderzoek blijkt dat bijna de helft van onze volwassen inwoners vindt dat er onvoldoende sociale samenhang in de eigen buurt is (43%). Toch zijn er gelukkig velen die hun handen uit de mouw steken en zich ervoor inzetten om de buurt – samen met anderen – te verbeteren. Wij vinden dat dergelijke initiatieven van buurtverenigingen en groepjes inwoners toegejuicht moeten worden. D66 Gilze en Rijen pleit ervoor om dergelijke buurtinitiatieven ook vanuit de gemeente te stimuleren, bijvoorbeeld door advies/hulp van ambtenaren of door een financiële ondersteuning. Uit de Burgerpeiling 2020 blijkt dat het percentage inwoners dat vindt dat de gemeente voldoende doet om de buurt bij de aanpak van de leefbaarheid te betrekken even groot is als zij die vinden dat dit niet het geval is (elk 29%, de rest is neutraal). Hier ligt een schone taak voor de gemeente, om samen met de bewoners voor een mooie wijk te zorgen, zo vinden wij. Wij willen dat er buurtbudgetten beschikbaar komen die ingezet kunnen worden voor sociale en/of fysieke verbeteringen in de eigen straat of wijk. Ook kan de gemeente faciliteren dat er periodiek 'wijkscouwen' plaatsvinden door bewoners samen met onderhoudsfunctionarissen.

Veiligheid voor iedereen

Het gevoel van veiligheid is een basisvoorwaarde voor fijn wonen en leven. Daarom vindt D66 het aanpakken van criminaliteit een van de topprioriteiten. De overgrote meerderheid van de inwoners voelt zich veilig in de buurt (84%), en dat is verheugend. Toch vindt een groter deel (nl. 25%) dat de buurt qua veiligheid er op achteruit is gegaan, dan op vooruit (nl. 15%).

Een goede balans is nodig tussen het voorkomen (preventie) waar het kan en het handhaven (repressie) waar dat moet. Goede samenwerking tussen politie, gemeente (waaronder BOA's) en tal van maatschappelijke organisaties (zoals woningbouwcorporaties, scholen, bedrijven en sociale instellingen) is belangrijk. Evenals een goed contact met buurtverenigingen en buurtpreventiegroepen. Zonodig zetten we extra BOA's in. Samen zijn we de ogen en oren van onze gemeente. De stevige aanpak van drugsproblematiek moet voortgezet worden. De verstrengeling van onder- met de bovenwereld dient voorkomen te worden en, waar het zich voordoet, met alle wettelijke manieren bestreden.

Meer woningen bouwen; bouwplannen versnellen

Toen wij vier jaar geleden het trage tempo van de woningbouw aan de orde stelden, kwamen er vanuit het college allerlei voorwendselen van overmacht. Er lag zelfs een prioriteitennota, om geplande woningbouw te verminderen, want we zouden teveel hebben gepland. Inmiddels blijkt dat we niet teveel, maar veel te weinig in onze bouwplanning hadden zitten.

En ook bij de uitvoering stokte het langere tijd, waardoor we inmiddels de slechtst presterende gemeente van Brabant blijken te zijn. Gelukkig is er dit jaar dan, eindelijk na 12 jaar, een startsein gegeven voor het centrumplan Gilze, en (ook na ruim 10 jaar vertraging) het ruimte voor ruimte project aan het Laarspad en voor Wendel-Zuid. Maar helaas woont er nog helemaal niemand in één van deze woningbouwplannen. Van het bouwplan Tussen de Leijen in Rijen moeten we het bestemmingsplan nog krijgen. Ook dat duurt veel te lang.

Overigens willen we het buitengebied ontzien, want we willen het open groene landschap niet verder dicht bouwen. Nieuwe locaties vinden we door in te breiden – en daar zijn nog veel mogelijkheden toe.

Wij willen dat er voldoende betaalbare woningen in de lagere en middenprijsklasse zijn in onze gemeente. Er zijn momenteel niet voldoende koopwoningen, maar er is ook een lange wachttijd voor een huurwoning. We willen dat aanpakken.

Dat kan op verschillende manieren. Enerzijds door ervoor te zorgen dat er in nieuwbouwplannen ook voldoende sociale huur wordt ingepland en door de lagere grondprijs voor sociale woningen te handhaven. Zodat starters een kans krijgen. Anderzijds door initiatieven van derden te honoreren die op ruimtelijk acceptabele plaatsen koop- en huurwoningen willen realiseren. Door meer te bouwen in het middensegment en voor ouderen, bevorderen we de doorstroming. Daarnaast willen wij dat de gemeente er alles aan doet om de eigen bouwplannen sneller tot uitvoering te brengen. Tot zover de kwantitatieve kant.

Voorrang woningen voor eigen inwoners en met economische of maatschappelijke binding

Dan de kwalitatieve kant. Allereerst zien we dat er nog slechts sporadisch gewerkt wordt met innovatieve woonvormen (zoals 'tiny houses', Knarrenhofjes en meer-generatiewoningen). We willen dat er een gevarieerder palet aan woningen ontstaat.

Daarnaast zien we dat nieuwe woningen voor het grootste deel naar mensen gaan van buiten onze gemeente. Onze senioren die wat kleiner willen wonen en onze jongeren die graag in hun dorp willen blijven wonen, vissen achter het net.

Wij willen dat de nieuwbouwwoningen, maar ook vrijkomende huurwoningen meer dan nu het geval is, beschikbaar komen voor onze eigen inwoners, danwel bij hen met een economische of maatschappelijke binding met onze gemeente.

Minister Ollongren (D66) kondigde recent een wijziging van de Huisvestingswet aan, waardoor het

mogelijk wordt dat 30% van de nieuwbouwwoningen (tot de Ned. Hypotheek Garantie-grens: € 355.000) voor hen te reserveren. Daarnaast willen wij afspraken maken met projectontwikkelaars om hen die een koop- of huurhuis in onze gemeente 'achterlaten' ook voorrang te geven bij de toewijzing van alle nieuwbouwwoningen. Om speculatie en doorverhuur te voorkomen willen wij de zelfbewoningsplicht bij nieuwbouwwoningen van 2 naar 5 jaar (met ontheffingsmogelijkheid) verruimen. D66 wil op basis van de schaarste op de lokale woningmarkt voor huurwoningen de huisvestingsverordening invoeren. Daardoor kan er voorrang worden gegeven tot 50% van de vrijkomende woningen bij mensen met een regionale binding, waarvan de helft met een lokale binding. Hoe dan ook willen we een woningtoewijzingssysteem waardoor eigen inwoners, of zij die hier zijn komen werken, voorrang krijgen.

Zo min mogelijk vliegtuigoverlast

De gemeente is blij met de vliegbasis op haar grondgebied. Het levert een belangrijke bijdrage aan de nationale veiligheid en zorgt voor hoogwaardige werkgelegenheid. Maar de geluidsoverlast (en de trillingen van de Chinook helikopters) zal echt tot een minimum beperkt moeten blijven. De limiet is bereikt! De herziening van het Luchthavenbesluit zal breed gedragen moeten worden, en het moet ervoor zorgen dat:

1. er geen vliegbewegingen bij komen (dus ook geen oprekking tot boven ong. 30.000, liefst terugbrengen naar 25.000) en veel minder in de avond en nacht;
2. er meer via simulatoren wordt geoefend, en er niet onnodig lang statisch wordt stilgehangen;
3. de geluidscontouren rond de vier kernen de facto kleiner worden, of liefst verdwijnen;
4. de overlast ('rattle noise') van de Chinook helikopter drastisch minder wordt, of zelfs verdwijnt;
5. er vermindering van fijn- en stikstof komt; isolatie plaats vindt van woningen, waar desondanks overlast wordt ervaren.

Zo min mogelijk overlast van bedrijven; schone en frisse lucht als noodzaak

Wij willen dat inwoners een lang gezond leven kunnen leiden. Een gezonde leefwijze met een gezonde voeding spelen hierbij een belangrijke rol. Daarnaast is ook schone lucht een belangrijke voorwaarde voor een gezond leven. Onze lucht kán en móet schoner. Daarom ondertekende het kabinet met negen provincies en (toen) 46 gemeenten begin 2020 het Schone Lucht Akkoord, met stevige ambities. Helaas wilde onze gemeenteraad slechts gedeeltelijk meedoen met dit akkoord, door slechts in te stemmen met een paar relatief onbelangrijke onderdelen ervan. D66 was en is geen voorstander van een dergelijk 'gebakken lucht akkoord' en heeft toen gepleit voor het volledig meedoen met dit akkoord. We missen anders de essentiële maatregelen op het gebied van mobiliteit, landbouw en industrie. Wij willen dat de gemeente onderzoek doet naar de luchtkwaliteit in onze gemeente en op basis daarvan maatregelen neemt. Tevens willen wij dat bij het geven van vergunningen aan bedrijven er onderzoek plaatsvindt, niet alleen naar de invloed van de gevraagde activiteit, maar ook wat de impact is van de gevraagde activiteit (van dat bedrijf), bovenop de in de

omgeving al toegestane activiteiten, op de omgeving. Het voorstel van D66 om in de toekomst mestfabrieken op ons grondgebied te weren kreeg voorjaar 2021 unanieme steun in de raad. Wij zijn voor stringente eisen op het gebied van (voorkomen van) stank, geur, fijnstof, stikstof, CO₂, geluidsoverlast en zoönose (overdraagbare dierziekten).

Goede voorzieningen in de kernen

Winkels

Het voortbestaan van diverse winkels staat onder druk. De afgelopen jaren hebben diverse winkels al hun deuren moeten sluiten, en dat is geen goede ontwikkeling. De gemeente kan met haar unieke positie een aanjagende, bemiddelende en versterkende rol spelen om een zo breed mogelijk spectrum aan aantrekkelijke winkels en winkeltjes te houden.

Na een lange aanlooperperiode wordt inmiddels het winkelcentrum in Gilze (Heerehoeve) gebouwd. Maar de afronding van het winkelcentrum in Rijen aan het Wilhelminaplein komt na 25 jaar plannen maken door het college nog steeds niet van de grond. Daar zal in het voorjaar van 2022 echt de kogel door de kerk moeten! Zie ook hoofdstuk 8.

Sport-, cultuur- en jeugdaccommodaties

Met de vier multifunctionele sociaal-culturele accommodaties, de binnensportaccommodaties (waarvan een binnenkort te bouwen sporthal in Rijen en een te renoveren in Gilze), de sportvelden en het zwembad Den Butter heeft de gemeente een goed voorzieningenniveau op het gebied van cultuur, sport en vrijetijd. Daar mogen we trots op zijn.

De D66 -fractie heeft zich de afgelopen jaren ingezet voor de renovatie van de kunstgrasvelden voor voetbal en hockey in Rijen, de renovatie van het sportcentrum t.b.v. de handbal en budo in Rijen en voor de renovatie van sporthal Achter de Tuintjes in Gilze. En voor de verbouwing van de bibliotheek in de Boodschap.

D66 steunt de gezamenlijke aanpak van accommodatieproblemen van de scouting (zie hoofdstuk 3).

Verenigingen

De sportverenigingen en culturele clubs in onze gemeente hebben veel leden. Ook de scouting vervult een belangrijke functie. De accommodaties mogen dan wel (bijna) in orde zijn, maar er zijn ook bloeiende verenigingen nodig om alle activiteiten te (kunnen) organiseren. Toch hebben enkele verenigingen problemen met het vinden van voldoende vrijwilligers en is het soms moeilijk de exploitatie rond te krijgen (tenzij de leden fors meer zouden moeten betalen, wat kan leiden tot het afhaken van hen voor wie het te duur wordt).

Om deze problemen bij deze clubs te verlichten, wil D66 Gilze en Rijen de bezuiniging op de subsidie die enkele jaren geleden is doorgevoerd bij verenigingen (deels) terugdraaien. Samen met de verenigingen wil D66 bezien welke suggesties er zijn om een extra impuls aan subsidiemiddelen het 'eerlijkst' te verdelen, zodanig dat dit gunstig is voor de culturele, jeugd- en sportparticipatie in onze gemeente.

Twee pogingen van D66 om een extra budget (€ 50.000 a € 59.000 per jaar) hiervoor op de begroting op te nemen, zijn gestrand in de gemeenteraad.

Culturele verrijking in een bruisende gemeente

De afgelopen jaren waren in cultureel opzicht schrale jaren. Enerzijds kwam dit door corona waardoor veel culturele evenementen en voorstellingen kwamen te vervallen. Anderzijds omdat er vanuit de gemeente weinig gedaan wordt om het culturele leven te ondersteunen. Met als klap op de vuurpijl het aftreden in augustus 2021 van de kunstcommissie die het bijltje er bij neer gooide uit frustratie vanwege het gebrek aan medewerking door de ambtelijke organisatie en de beide cultuurwethouders. Hierdoor zijn er bijv. de afgelopen vijf jaar geen (blijvende) kunstwerken meer in de openbare ruimte geplaatst.

Toch spraken wij de afgelopen periode veel kunstenaars en zij die evenementen organiseren. Er is duidelijk behoefte om meer levendigheid in onze kernen te krijgen en de culturele beleving weer te laten sprankelen. Hen gehoord hebbend, stellen wij voor om:

- de zichtbaarheid van kunst en cultuur te vergroten (bv. door kunst beter te ontsluiten via de media, maar ook via de openbare ruimte, en door meer samenwerking binnen de cultuurwereld);
- broedplaatsen te ontwikkelen om (jonge) kunstenaars zich liefst multidisciplinair verder te ontwikkelen (de culturele centra kunnen hierbij als motor dienen);
- periodieke manifestaties, tentoonstellingen en evenementen te stimuleren, waarbij meerdere kunstdisciplines (beeldend, dans, muziek, literatuur, multimediaal) op elkaar inwerken;
- op creatieve wijze kunst in de openbare ruimte te versterken, waarbij een kunstcommissie-nieuwe- stijl een voortrekkersrol krijgt.

Met het 'uit de mottenballen' halen van de 'oude' cultuurnota zal het gewenste nieuwe elan er niet komen. D66 pleit ervoor dat onder coördinatie van een kwartiermaker (lees: Cultuurwerkplaats), en in samenspraak met de gemeente, een nieuw beleidsplan door betrokken cultuurmakers wordt ontwikkeld, dat kan rekenen op (o.a. financiële) steun van de gemeente.

Voorkom vertrek jongeren

D66 maakt zich sterk voor een gemeente waar het voor jongeren goed toeven is: fijn wonen in een groene, gezonde omgeving, voldoende woningen en banen. We willen namelijk voorkomen dat de jeugd na hun opleiding weg trekt uit de gemeente. Vandaar dat we hen een startmogelijkheid qua woning gunnen (zie eerder). Voor oudere jongeren (ongeveer van 16 – 25 jaar) is er weinig vertier dat afgestemd is op deze doelgroep. Wij willen met deze doelgroep en het jongerenwerk bezien of, en zo ja welke mogelijkheden gewenst zijn, en of ook voor deze oudere jongerengroep hier bijvoorbeeld een accommodatie voor gevonden kan worden of een initiatiefnemer die voor een voorziening kan zorgen. Zie ook hoofdstuk 3.

Cultureel erfgoed

D66 vraagt aandacht voor het behoud van het cultureel erfgoed. We zijn blij met de restauratie van enkele monumentale panden (zoals 't Stoom en De Tip in Gilze), maar hebben ook zorgen over de verdere toekomst van de monumentale panden op het AZC Prinsenbosch en elders binnen de gemeente (zoals het rijksmonument aan de Julianastraat, dat ten prooi lijkt te vallen aan de spoortunnel).

De herziening van het erfgoedbeleid loopt al jaren achter. De eerste stappen daarvoor zijn najaar 2021 gezet, maar de besluitvorming moet nu snel afgerond worden, zodat historische waarden beter beschermd worden.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

1. **D66 wil beter toezicht op overlast gevende situaties en consequent handhaven bij onacceptabele voortdurende daarvan.**

Wat hebben we gedaan:

Wij hebben regelmatig aandacht gevraagd voor het beter benutten van de buiten-beter-app, voor het oplossen van knelpunten bij ontoegankelijke stoepen (zie hoofdstuk 4) en voor blokkades op trottoirs. Voor dat laatste is een motie van ons door de raad aangenomen.

2. **D66 wil een stevige aanpak van criminaliteit, maar tegelijkertijd preventieve maatregelen.**

De samenwerking tussen gemeente, politie, maatschappelijke organisaties en niet in de laatste plaats de inwoners wordt verder geïntensiveerd. Infiltratie vanuit de onderwereld in de bovenwereld dient met alle wettelijke middelen voorkomen te worden.

Wat hebben we gedaan:

Deze elementen zijn opgenomen in het Integraal veiligheidsbeleid 2018 – 2022 dat de raad vaststelde. Extra aandacht hebben we gevraagd rondom illegale kwesties rondom sommige recreatieparken en nabij sportvelden. Extra regels zijn er gekomen m.b.t. voorkomen infiltratie vanuit de criminele wereld.

Gelukkig is over all de criminaliteit de afgelopen periode aanmerkelijk gedaald. Drugsdealen blijft echter een hardnekkig aandachtspunt.

3. **D66 wil buurtbudgetten instellen voor sociale en/of fysieke verbeteringen in de eigen straat of wijk, die opgepakt worden door buurtbewoners.**

Wat hebben we gedaan:

Er is een subsidieregeling F'ons gekomen, die bedoeld is voor o.a. buurtinitiatieven. Tegen onze uitdrukkelijke wens zijn daar te hoge drempels in gekomen, zodat de ondersteuningsregeling nagenoeg ongebruikt bleef. In de nieuwe periode willen we deze regeling grondig versimpelen. Dat willen we doen in relatie met het opzetten van 'wijkshouwen'. Een eerder (mede) door ons ingediend voorstel daartoe, gaan we daarvoor aanpassen.

4. **Wij willen woningbouw stimuleren, zowel voor betaalbare huur- als koopwoningen.**

Wat hebben we gedaan:

We hebben aangedrongen op versnelling centrumplannen in Gilze en in Rijen, en van o.a. de bouwplannen Wendel-Zuid (Gilze), Tussen de Leijen (Rijen) en in Molenschot. Actieve bemiddeling gedaan voor het uit het slop trekken van bouwplan achter Oranjestraat 113 (Gilze). Ons voorstel om een extra bouwlaag te zetten op 2 gebouwen in het centrumplan Gilze, zodat er meer appartementen gebouwd konden worden, werd niet overgenomen. Een voorstel van ons voor verruiming van mantelzorgwoningen is wel overgenomen.

In het kader van de Woonvisie hebben we gepleit voor innovatieve woonvormen, zoals 'tiny houses', Knarrenhofjes en meer-generatiewoningen.

We hebben gepleit voor het terugdringen van de geluidscontouren rond het vliegveld, zodat bouwen in Molenschot en Hulten en delen van Gilze mogelijk wordt.

5. **D66 wil erop toezien dat geluidsoverlast tot een minimum beperkt blijft.**

Wat hebben we gedaan:

Bij diverse instanties heeft de D66-fractie aandacht gevraagd voor de herziening van het Luchthavenbesluit, zodat de geluidsoverlast van het vliegveld vermindert, tot een lobby bij de (D66- fractie in de) 2^e kamer toe. Dit hebben we samen met het college en andere fracties gedaan.

6. Verder willen we eerdere bezuinigingen op de subsidiepot voor verenigingen terugdraaien en samen met de verenigingen bezien hoe extra subsidiemiddelen beter verdeeld kunnen worden.

Wat hebben we gedaan:

Uit de gehouden evaluatie van het subsidiebeleid (2019) blijkt o.a. dat verschillende verenigingen in de (financiële) problemen zijn gekomen vanwege het in 2015 ingevoerde nieuwe subsidiebeleid, incl. de toen doorgevoerde bezuinigingen. Vooral culturele clubs, maar ook sommige sportverenigingen.

D66 heeft voorstellen gedaan om deze bezuinigingen te verzachten en nieuwe impulsen aan verenigingen te geven en daarvoor een voorstel ingediend om extra subsidie beschikbaar te stellen. Dat is door de gemeenteraad afgewezen.

7. Wij willen ons sterk maken voor een gemeente waar het voor jongeren fijn wonen is.

Wat hebben we gedaan:

Bij de Woonvisie hebben we extra aandacht gevraagd voor de positie van jonge inwoners die als starters op de woningmarkt amper aan een huis kunnen komen. Er moet meer voor deze doelgroep gebouwd worden,. Bovendien kan er - door het voorrang geven aan eigen inwoners bij koop en huur - doorstroom ontstaan op de lokale huizenmarkt die voor de starters gunstig is.

8. Wij zullen bij het COA aandringen op onmiddellijke maatregelen en spoedige restauratie van enkele monumentale panden (officierswoningen) op Prinsenbosch.

Wat hebben we gedaan:

We hebben meermalen en indringend aandacht gevraagd voor het respecteren en handhaven van de monumentale status van de monumentale panden. Zowel bij het COA als bij het college. Inmiddels is het groot onderhoud op Prinsenbosch gestart, en wordt het achterstallig onderhoud bij de voormalige officierswoningen uitgevoerd.

Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:

- 1. Forse verhoging van het budget voor dagelijks onderhoud van de openbare ruimte. Eerder is berekend dat er € 200.000 extra per jaar nodig is. Dit geldt als een richtcijfer.**
- 2. Nieuwe poging om buurtbudgetten-nieuwe-stijl in te zetten, in samenhang met het opzetten van wijkschouwen en de huidige onderhoudsstimulering in diverse wijken.**
- 3. Versnellen van nieuwbouwplannen, en nieuwe locaties zoeken, bij voorrang door inbreiding. Zodat er meer betaalbare woningen komen, met name voor de lagere en middeninkomens. Extra aandacht voor senioren en starters. Niet bouwen in het open landschap, in het bijzonder niet ten oosten van de Hannie Schaftlaan in Rijen.**

4. **Zorgen dat bij de verkoop van nieuwbouwwoningen de eigen inwoners en zij die een economische of maatschappelijke binding hebben met onze gemeente, daarbij voorrang krijgen. Ook voorrang voor inwoners die hier een woning vrij maken.**
5. **Een dergelijke voorrang ook inbedden in het toewijzingsbeleid van huurwoningen via invoering van de huisvestingsverordening.**
6. **Zelfbewoningsplicht bij nieuwbouwwoningen van 2 naar 5 jaar (met ontheffingsmogelijkheid) verruimen.**
7. **Meedoen aan het landelijk Schone Lucht Akkoord en bijbehorende maatregelen treffen.**
8. **Creëren van een gezonde woonomgeving door fijnstof-, stikstof- en CO₂-uitstoot, geur- en geluidsbelasting en zoönose te voorkomen en daar waar mogelijk terug te dringen.**
9. **Herziening van het Luchthavenbesluit waarbij een daadwerkelijke vermindering van de overlast bereikt wordt, waardoor tevens de beperkingen voor woningbouw verminderd worden.**
10. **Meer aandacht voor versterking winkelbestand in de kernen. Snelle afronding van het centrumplan Rijen-oost.**
11. **Extra subsidiebudget voor verenigingen om hun activiteiten te stimuleren en bezuinigingsknelpunten op te vangen.**
12. **De gemeente faciliteert betrokken cultuurmakers om, onder coördinatie van een kwartiermaker, een nieuw beleidsplan te ontwikkelen, dat gericht is op meer zichtbaarheid en meer exposure van, en meer samenhang en synergie binnen de lokale cultuur- en evenementenwereld. En met aandacht voor verdere ontwikkeling (broedplaatsen) en culturele iconen in de openbare ruimte.**
13. **Snelle besluitvorming over het cultureel erfgoed teneinde historische waarden beter te beschermen.**

6. Gezonde lokale en regionale economie en méér banen

Sterke economie – ruimte voor ondernemers

D66 Gilze-Rijen wil dat de gemeente aantrekkelijk is en blijft voor bedrijven. De gemeente dient zich stevig in te zetten voor een gunstig vestigingsklimaat. Ondernemers zijn belangrijk voor de groei van de werkgelegenheid en het behouden van onze welvaart.

We denken hierbij aan het verder aantrekken van bedrijven die te maken hebben met hoogwaardige technieken o.a. in de aerospace- en maintenance sector, met als voorwaarde dat de bedrijven duurzaam opereren en de leefomgeving niet vervuilen. Ook de vrijetijdssector verdient wat ons betreft een specifiek beleid om het toerisme van buiten aantrekkelijker te maken en in omvang te laten groeien.

We geloven in de kracht van ondernemers. Onze ondernemers moeten dan wel de ruimte krijgen. Overbodige en/of belemmerende regels moeten verdwijnen of versoepeld worden. Een startende ondernemer moet makkelijker betaalbare bedrijfsruimte vinden. Een winkelier moet onbelast zijn winkel aantrekkelijk kunnen maken. Onze detailhandel en horeca verdienen onze steun.

Vooraf de horeca heeft flink moeten lijden onder de beperkende coronamaatregelen. D66 heeft al aan het begin van de pandemie er voor gepleit om ZZP'ers zoveel mogelijk te ontzien en te ondersteunen, naast de landelijke steun die er was (TOZO). Dat is gebeurd d.m.v. uitstel lokale belastingen.

De actie Koop Lokaal vanuit de lokale middenstand en een door het Rijk en de gemeente uitgevoerd ondersteuningspakket bleken hard nodig om het hoofd boven water te houden.

D66 heeft het college van B&W vaak aangespoord om met een coronaherstelplan te komen, en daarbij rekening te houden met de ondernemers. Dat is in het door de raad vastgestelde plan dan ook gebeurd.

In het najaar van 2021 stelde de gemeenteraad het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente vast. D66 is tevreden dat in de toekomst lokale ondernemers meer kansen krijgen om hun diensten en producten aan de gemeente te leveren, o.a. doordat bij bepaalde inkoopvormen altijd lokale (en regionale) ondernemers uitgenodigd worden. Wel heeft D66 extra aandacht gevraagd voor de ZZP'ers in onze gemeente. Die blijken namelijk bij lange na (nog) niet in beeld bij de gemeente.

De OZB-lasten zijn de afgelopen jaren niet alleen voor eigenaren van woningen maar ook voor bedrijfsruimten buitensporig gestegen (ruim 30% - zie hoofdstuk 9). Onze voorstellen om deze belastingdruk (ook voor ondernemers) te temperen via alternatieve voorstellen in de raad, kregen geen gehoor bij de meerderheid.

We zien in ons buitengebied de komende jaren steeds meer agrariërs stoppen met hun bedrijfsvoering. Deze ruimte zal op een andere manier ingevuld moeten worden. Hiervoor zal een concreet plan moeten komen. Zo moeten we bijvoorbeeld nadenken over wat voor onze gemeente een acceptabel aantal campingplaatsen is, maar ook of we alle vrijkomende agrarische ruimte willen transformeren tot toeristische bestemmingen of dat er bijvoorbeeld ruimte voor woningen of groen bij moet komen.

Er bestaan enkele verouderde bedrijventerreinen in onze gemeente waar de verloedering op de loer ligt. Hier zou men flexibeler kunnen bestemmen, zodat zich meer ondernemingen zouden kunnen vestigen (binnen kaders die tussen gemeente, ondernemers en aangrenzende bewoners worden afgesproken). Meer aandacht voor beheer van leegstaande panden door eigenaren.

Eindelijk is – na 15 jaar bestuurlijk geploeter en keer op keer vertraging - in 2021 gestart met het centrumplan Heerehoeve in Gilze, waar winkels en woningen verrijzen. Het plan ziet er prachtig uit en zal eindelijk weer een 'dorpshart' aan Gilze geven.

Het centrumplan Rijen-oost daarentegen is al 25 jaar in ontwikkeling, maar is ook de laatste 4 jaar geen steek verder gekomen. De nog lopende onderhandelingen van de projectontwikkelaar met

participerende partijen moeten nu zo snel mogelijk vlot getrokken worden, zodat ook het Rijense 'dorpshart' snel afgerond kan worden, en het shoppen ook in Rijen aantrekkelijker wordt.

Méér echte banen - kansen voor mensen

D66 Gilze en Rijen wil dat iedereen een gelijke kans krijgt mee te doen op de arbeidsmarkt. En daarbij in staat is zijn/haar eigen capaciteiten optimaal te benutten. Of je nu als medewerker of als zelfstandige aan de slag wil. Een goede afstemming met het onderwijs is daarbij een belangrijke randvoorwaarde.

De gemeente kan de lokale en regionale economie versterken (in regionaal verband) door banenplannen te ontwikkelen, inspeland op de gewijzigde vraag naar werknemers door corona. Er is momenteel een zeer grote vraag op de arbeidsmarkt. Het moet daarom mogelijk zijn om hiervan binnen onze gemeente meer te profiteren door meer mensen naar werk te begeleiden. Voor een substantieel deel van de bijstandsgerechtigden worden helaas geen re-integratieplannen gemaakt.

Op basis van het in 2021 besproken effectiviteitsonderzoek naar de re-integratievoorzieningen Participatiewet, constateert D66 dat er nog steeds geen duidelijkheid is over de netto-effectiviteit van de re-integratietrajecten, zoals door de gemeente worden uitgevoerd. Op basis van de beschikbare data zien we dat de uitstroom naar werk vanuit de bijstand lager is dan het regionale gemiddelde.

Vooral voor mensen met grotere afstand tot de arbeidsmarkt zou volgens D66 meer gedaan moeten worden teneinde hen (weer) aan het werk te helpen.

Binnen het nieuwe inburgeringsbeleid dat in 2022 ingaat komen er meer mogelijkheden om statushouders eerder naar werk te begeleiden.

In november 2020 heeft de gemeenteraad de Beleidsnotitie Tijdelijke Huisvesting Arbeidsmigranten vastgesteld. Uitgangspunten en procedures voor het regelen van (locaties voor) huisvesting voor deze groep, inclusief aandacht voor hun leefklimaat, liggen hiermee vast.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

- 1. Wij willen meer impulsen geven aan het aantrekken van bedrijven door versterking van het vestigingsklimaat, o.a. door het invoeren van een ondernemersloket (alle informatie en vergunningen via één ingang), snellere afhandeling van vergunningverlening, aandacht voor lokale ondernemers bij aanbestedingen en meer faciliteiten voor startende ondernemers.**

Wat hebben we gedaan:

- Op het gebied van dienstverlening aan bedrijven heeft het college geen noemenswaardige verbeteringen gebracht. Het wachten is op acties m.b.t. het optimaliseren van klantcontacten (staat in 2022 op de rol).
- De positie van lokale en regionale bedrijven is in het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid – met onze steun - verbeterd.

- 2. Wij willen samen met de betrokken eigenaren de herontwikkeling van verouderde bedrijventerreinen ter hand nemen, waaronder het flexibeler bestemmen. D66 wil leegstaande terreinen duurzaam ontwikkelen.**

Wat hebben we gedaan:

Op dit punt is er weinig initiatief vanuit het college. In plaats van meer in te zetten op het herontwikkelen en beter benutten van de huidige bedrijventerreinen (zoals de Broekakkers waar veel leegstand is) is het college geneigd open landschap op te offeren voor bedrijven (o.a. Lage Haansberg).

3. Wij willen meer impulsen voor de toeristische sector en de toeristische mogelijkheden in regionaal verband (het groene hart van Brabant) beter benutten.

Wat hebben we gedaan:

Na uitleg door Toerisme de Baronie stellen wij vast dat de gemeente beleid ontbeert op het gebied van vrijetijdseconomie. Accenten voor het toerisme worden nl. ad hoc geregeld. Ook missen we een toetsingskader voor initiatieven met een recreatief karakter (van inwoners en bedrijven in het buitengebied).

4. Wij willen dat de beide centrumplannen van Gilze en van Rijen snel gerealiseerd worden (medio 2018 duidelijkheid scheppen over concrete invulling).

Wat hebben we gedaan:

Voor het centrumplan Gilze (althans het 'winkelhart' Heerehoeve) heeft de raad in november 2020 het gewijzigd exploitatieplan vastgesteld, zodat de daadwerkelijk bouw dan eindelijk in het voorjaar van 2021 kon beginnen. Ons voorstel om méér appartementen te bouwen dan gepland, werd niet overgenomen. Realisatie Heerehoeve is naar verwachting medio 2022.

Voor het centrumplan Rijen-oost is de definitieve besluitvorming nog steeds niet rond, ondanks ons veelvuldig aandringen daarop.

5. Wij willen dat er een gedegen visie en plan komt met betrekking tot de invulling van de vrij te komen agrarische bestemmingen.

Wat hebben we gedaan:

Er ligt vanaf medio 2020 een Inventarisatie en analyse van VAB's (vrijkomende agrarische bedrijven) waar wij input op hebben gegeven. Op basis daarvan is de eerste stap gezet door een raadsbesluit (voorjaar 2021) over een Sloopkwaliteitsregeling buitengebied, eerste fase.

6. Wij willen samen met het lokale bedrijfsleven (en met regionale opleidingsinstanties en UWV) bezien waar méér mensen aan een baan geholpen kunnen worden, al dan niet met extra bijscholing en stimuleringsubsidies.

Wat hebben we gedaan:

Er is een regionale samenwerkingsstructuur in het leven geroepen, maar onduidelijk is of deze een effectieve bijdrage levert aan de arbeidsmarktproblematiek.

7. Wij willen investeren in basisvaardigheden voor laaggeschoolden om beter mee te kunnen doen op de arbeidsmarkt; voorkom dat kwetsbare groepen onnodig buiten de arbeidsmarkt vallen. Wij willen voor alle werklozen, die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, re-integratieplannen (ook vanaf het begin voor alle statushouders).

Wat hebben we gedaan:

We hebben hier meermalen aandacht voor gevraagd. Met dit doel is er ook 1 fte extra ambtelijke capaciteit beschikbaar gesteld vanaf 2020. Onduidelijk is of dit het gewenste effect heeft in termen van uitstroom naar werk. Een substantiële groep (met grote afstand tot de arbeidsmarkt) is (nog) niet of onvoldoende in beeld in het kader van re-integratie naar werk.

Statushouders worden inmiddels wel meer gestimuleerd naar werk; via het nieuwe landelijke inburgeringsbeleid (2022) komen hiervoor ook meer mogelijkheden.

Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:

1. Er is geen actueel economisch beleid. Het wordt tijd dat dit er op korte termijn (eind 2022) komt.

Met daarin antwoord op o.a. de volgende vragen:

- hoe is de waardering/ervaring van ondernemers m.b.t. de gemeentelijke inspanningen voor een goed ondernemersklimaat, en wat er nodig? Incl. de wijze waarop en snelheid waarmee de gemeente informatievragen, vergunningen, e.d. behandelt; is er een integraal ondernemingsloket nodig?
- wat kan de gemeente specifiek doen i.h.k.v. het (post-)coronatijdperk, o.a. m.b.t. ondersteuning ZZP'ers, bedrijven die te maken hebben met zware restricties, en m.b.t. de wijzigingen op de arbeidsmarkt?
- hoe de vrijetijdssector (beter) te faciliteren?
- hoe de potentie van Aeroparc beter benutten? Bijv. hier (of op andere plaatsen) stimuleren van start ups, culturele broedplaatsen, snuffelstages, e.d.
- wensen voor bedrijventerreinen: revitaliseren verouderde bedrijventerreinen of zoeken/faciliteren nieuwe uitbreidingslocaties?; moeten we fase 2 van Midden Brabant Poort wel willen?
- nemen we de bedrijven voldoende mee met de energietransitie?; welke stimulansen zijn hier van gemeentewege mogelijk?

Bij de voorbereiding van dit nieuwe beleid alle stakeholders binnen de gemeente betrekken.

2. Het re-integratiebeleid moet nodig op de schop. Het wordt tijd dat er op korte termijn (najaar 2022) een heroriëntatie op de huidige uitgangspunten en werkwijze komt. Mede op basis van een begin 2022 uit te voeren cliëntervaringsonderzoek onder cliënten van de Participatiewet.

Met daarin aandacht in dit beleid voor o.a.:

- het zorgen voor een adequaat palet van begeleiding, activering, scholing en re-integratie voor alle uitkeringsgerechtigden die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen; met daarbij meer nadruk op degenen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben;
- goede toetsing van de effectiviteit van de ingezette begeleidings-, scholings-, activerings- en re-integratietrajecten;
- uitgaan van de potentie van en het vertrouwen in uitkeringsgerechtigden om weer regie in hun arbeidsleven te nemen;
- volledige inzet om statushouders aan een baan te helpen;
- benutten van de nieuwe kansen/ uitdagingen op de arbeidsmarkt;
- het stimuleren van tegenprestaties voor uitkeringsgerechtigden: hoe werkt het en hoe kan het eventueel beter?
- het garanderen van goede ondersteuning en begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking via het sociaal ontwikkelingsbedrijf

(Diamantgroep), dat kan dienen als springplank naar regulier werk en als vangnet als dat (nog) niet mogelijk is.

Bij de voorbereiding van dit nieuwe beleid de Cliëntenraad Participatiewet en betrokken uitvoerende organisaties betrekken.

7. Veilig verkeer, beter openbaar vervoer en goede bereikbaarheid

Veilig verkeer

Wij willen dat op alle plaatsen binnen onze gemeente het deelnemen aan het verkeer veilig is. De gemeente doet er erg lang over om notoir onveilige situaties aan te pakken. We zien veel dure rapporten van bureaus, maar veel te weinig actie.

Afgelopen periode hebben we veel verkeeronveilige situaties in de gemeenteraad besproken, zoals:

- het Raadhuisplein is er niet veiliger op geworden; wij hebben gepleit voor eenrichtingsverkeer en fietsers overal in de voorrang;
- in Rijen noord-west zijn eindelijk verkeersremmende maatregelen aangebracht, maar in onze ogen zijn er nog teveel onveilige situaties veronachtzaamd, zoals het gebrek aan veilige zebrapaden;
- wij zijn voorstander van een snelfietsroute tussen Tilburg en Breda via Rijen; maar het gekozen tracé via het station vinden wij gevaarlijk. Terwijl het tracé ook teveel 'hick ups' heeft waardoor het eigenlijk in de kern Rijen geen echte snelfietsroute is. Wij hebben een alternatief tracé voorgesteld (dat ook nog eens goedkoper was) dat niet is overgenomen.

Wij willen dat de gemeente op korte termijn samen met de inwoners alle gevaarlijke punten gaat inventariseren en dat zij de inwoners het voortouw geeft om met oplossingen te komen. Het nieuwe fietsplan zou daarbij de drager van de veranderingen kunnen zijn.

Openbaar vervoer

Veel inwoners zijn aangewezen op het openbaar vervoer. Dat willen we liefst volledig in stand houden.

Arriva heeft voorjaar 2021 bezuinigingen aangekondigd op de buslijnen 131 (helemaal geschrapt) en 130 (schrappen weekenddiensten). Mede door onze petitie, en overleg met Arriva en provincie is deze aanslag op het openbaar vervoer deels teruggedraaid. Het blijft een gemis dat lijn 131 van Tilburg via Gilze en Rijen naar Breda (en terug) in de weekenden niet meer rijdt. Voor de weekendbus van lijn 130 is een tijdelijke regeling voor 2 jaar met de provincie afgesproken. D66 blijft zich hard maken voor adequate doordeweekse en weekendbusverbindingen op zowel lijn 130 als 131. Als een weekend busverbinding op de lijnen 130 en 131 niet lukt, willen wij adequaat maatwerkvervoer.

Bereikbaarheid: doorstroming op de wegen

Door haar ligging en infrastructuur is Gilze-Rijen een geschikte vestigingsplaats voor ondernemingen. Dat moet zo blijven! De N282, ook wel de 'oude Rijksweg' Tilburg – Breda genaamd, kent dagelijks vele verkeersbewegingen. Door de geplande verbreding daarvan ontstaat er een veiligere weg en een betere doorstroming van het verkeer.

Echter de bron van het probleem is hiermee niet van tafel. Het eigenlijke probleem ligt aan de doorstroming op rijksweg A58 die dagelijks veel problemen geeft. Wij blijven samen met onze buurgemeenten en de provincie aandringen op een versnelde verbetering van de doorstroming op de A58, maar ook op de A27. Het kan toch niet zo zijn dat Brabant, als de belangrijkste economische regio na de Randstad, en dus ook onze gemeente, straks onbereikbaar wordt?

De spoorwegovergang Julianastraat/Stationsstraat

D66 is voorstander van ondertunneling omdat er daarmee een veiligere spoorwegoversteek komt, die niet in de toekomst de helft van de tijd dicht is. Wij zijn altijd voor een langzaamverkeerstunnel geweest en wijzen de geplande 'auto-te-gast'- tunnel ('woonstraat') af. Deze is onveilig voor het

langzaam verkeer omdat fietsers en auto's niet van elkaar gescheiden worden in deze zeer smalle en te steile tunnel, die daardoor niet 'neembaar' is voor veel fietsers.

Daarnaast gaat deze tunnel ten koste van het woongenot van omwonenden en wordt veel te duur (eind 2022 al overschrijding van € 15 miljoen, die nog makkelijk kan verdubbelen). De eigen gemeentelijke bijdrage van € 10 miljoen wordt daardoor fors overschreden - onacceptabel voor D66.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

1. **Wij willen, in samenspraak met de omwonenden, zo snel mogelijk alle gevaarlijke knelpunten aanpakken, evenals de fietspaden tussen de kernen.**

Wat hebben we gedaan:

- We hebben een motie ingediend om een vrijliggend fietspad tussen Gilze en Riel aan te leggen, die motie is door de gemeenteraad overgenomen. Er zijn middelen beschikbaar om die in 2022 aan te leggen. We hebben een motie ingediend om een vrijliggend fietspad in de Biestraat aan te leggen; de raad besloot echter om daar fietssuggestiestroken aan te leggen.
- Wij hebben ons ingespannen om meer maatregelen te nemen om van Rijen noord-west een 30 km/u zone te maken.

2. **Wij willen fietssnelwegen (veilige, snelle fietsverbindingen) tussen onze gemeente en andere plaatsen.**

Wat hebben we gedaan:

- We hebben ingestemd met het realiseren van een snelfietsweg tussen Tilburg – Rijen – Breda.
- We hebben tevens voorgesteld om een ander tracé daarvoor te kiezen, nl. via de Europalaan en de N282, omdat deze alternatieve route veel veiliger is, minder 'hick ups' kent, en deels toch al aangelegd wordt door de provincie als tijdelijke route.

3. **D66 wil éénrichtingsverkeer op het Raadhuisplein (rechtsom) waardoor het overzichtelijker en veiliger wordt voor de fietsers (overal voorrang) en de kosten veel lager zijn dan het laatste plan van de raadsmeerderheid.**

Wat hebben we gedaan:

De gemeenteraad is niet teruggekomen op het al eerder genomen besluit en heeft ons voorstel daarmee niet gehonoreerd.

4. **Wij willen buslijnen 130 en 131 uitbreiden.**

Wat hebben we gedaan:

We zijn meteen na het bekend worden van het schrappen van buslijn 131 (Tilburg – Gilze – Rijen) en het schrappen van de weekenddiensten van buslijn 130 (Gilze – AZC- Rijen) medio 2021 een petitie gestart, die 650 keer ondertekend is. Samen met de PvdA hebben we onze gezamenlijke petitie besproken met Arriva, gedeputeerde Van der Maat en met provinciale statenfracties. Het schrappen van busdiensten is vervolgens deels door Arriva teruggedraaid. D66 blijft proberen om de hele bezuiniging terug te draaien.

5. **Wij willen een versnelde aanpak van de geluidsoverlast van het spoor, de onveiligheid rondom de overwegen (door ondertunneling) en passerende vrachttreinen met gevaarlijke stoffen.**

Wat hebben we gedaan:

- wij hebben een alternatief voorstel ingebracht voor de geplande 'auto-te-gast'-tunnel bij de Julianastraat/Stationsstraat. Met als ingrediënten: alleen onderdoorgang voor langzaam verkeer, hellingshoek maximaal 3,3%, tunnel max. 2,5 m diep, geen 42 m verlenging tunnel in Julianastraat, goede faciliteiten voor voetgangers die moeilijk ter been zijn;
- autoverkeer maakt gebruik van de beide tunnels, aan oostzijde (Maczektunnel) en westzijde (te bouwen tunnel aan Oosterhoutse weg);
- gemeente verleent medewerking aan Rijen Trilt om trillingsproblematiek structureel aan te pakken, evenals de geluidsoverlast.

6. Wij willen samen met regionale partners aandringen op verbetering van doorstroming op A27 en A58.

Wat hebben we gedaan:

De A58 wordt verbreed, maar door de stikstofproblematiek liggen werkzaamheden stil.

Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:

- 1. We willen een fietsers- en voetgangerstunnel bij de Julianastraat (geen autodoorgang).**
- 2. Instellen van maximum snelheid van 30 km/u binnen de gehele bebouwde kom, en het plaatsen van fietsers en voetgangers in de voorrang. Middelen vrij maken zodat alle woonwijken als 30 km/u zone ingericht kunnen worden. En tevens dat bij de 'gebiedsontsluitingswegen' met woonbebouwing (waar normaliter 50 km/u mag worden gereden) het wegontwerp zodanig aangepast wordt dat er nog 30 of max. 40 km/u kan worden gereden. We willen meer zebrapaden aanleggen (al dan niet met lichten) opdat er veiliger overgestoken kan worden.**
- 3. Meer controles op snelheidsovertredingen.**
- 4. We willen alle onveilige verkeerssituaties in beeld krijgen, om die – in het kader van het maatregelenpakket van het fietsplan i.o. – zo spoedig mogelijk aan te pakken.**
- 5. Zorgen dat het openbaar vervoer optimaal benut kan blijven, en zonodig maatwerkvervoer (laten) regelen op plaatsen en tijden dat het openbaar vervoer geen oplossing biedt.**
- 6. Stimuleren van milieuvriendelijk vervoer (zoals GreenWheels), vooral in wijken met veel parkeerdrukke.**

8. Een groen en duurzaam Gilze en Rijen

Energietransitie ('van het gas af') moet voor iedereen betaalbaar zijn

We zitten wereldwijd in een enorme crisis. Onze aarde warmt op als gevolg van ons dagelijks handelen. We stoten met z'n allen veel te veel broeigassen (zoals CO₂) uit. Deze CO₂ is afkomstig uit verkeer, veeteelt, industrie en woningen. De gevolgen van deze opwarming zijn nu al zichtbaar en worden volgens alle deskundigen op dit terrein nog heftiger. Willen we onze kinderen en kleinkinderen met een leefbare aarde achterlaten? Dan zullen we de CO₂ uitstoot moeten terugbrengen.

Op internationaal en landelijk niveau zijn hier doelstellingen voor geformuleerd. De uitvoering van de plannen die woningen aangaan zijn bij de gemeenten neergelegd. Omdat, zo is de redenering, de lokale situatie er toe doet en de inwoners er beter bij betrokken kunnen worden. En dat laatste vinden wij terecht.

Daarnaast is D66 van mening dat iedereen mee moet kunnen doen, ook de inwoners die de investeringen wellicht financieel minder goed kunnen dragen. Duurzaamheid wordt pas echt een succes als die een breed draagvlak onder de bevolking heeft. We zien nu de energierekening stijgt, voor met name deze groep, die ook nog niet echt hun woning heeft kunnen verduurzamen, de lasten uit de pan rijzen. Vandaar het voorstel van D66, dat we al enkele malen gedaan hebben in de gemeenteraad: om de investeringen van de inwoners te bereiken stimuleert en faciliteert de gemeente eigen initiatieven van burgers op dit terrein. Bijvoorbeeld door het ondersteunen van burgers wanneer zij willen investeren in het opwekken van energie of isoleren van hun woning. En ook initiatieven van straten of buurten die versneld van het gas af willen en waar een gezamenlijke aanpak voor een alternatieve warmtebron realistisch is.

D66 ziet in de duurzaamheidskansen voor onze ondernemers (MKB) een nieuw verdienmodel, door de economie duurzaam te laten groeien.

Het zelf energie opwekken door inwoners en bedrijven in de gemeente draagt bij aan het uitgangspunt dat de hele gemeente Gilze en Rijen in 2040 energieneutraal is.

Al sinds wij in de gemeenteraad zitten pleiten wij voor de toepassing van méér zonne-energie in onze gemeente. Wij zijn voorstander om eerst de (bedrijfs)daken vol te leggen, voordat we kostbare landbouwgrond inzetten voor (grootschalige) zonnevelden die het landschap ontsieren. Wij strenden er daarom ook voor om de zonneladder, zoals deze regionaal is afgesproken, te volgen: "eerst zon op dak en daarna pas zon op land bekijken". Wij hebben daar een aantal redenen voor:

- landbouwgrond is nu en in de toekomst heel hard nodig voor onze voedselproductie;
- onze flora en fauna staan al heel erg onder druk;
- zonnevelden staan op plaatsen waar de grond goedkoop is (meestal het platteland). En daar is het elektriciteitsnetwerk juist dunnetjes: Enexis heeft gewoon te weinig netwerk en aanpassen duurt erg lang. Gevolg: boeren, bedrijven, woonwijken en supermarkten die graag zonnepanelen op het dak willen, kunnen niet meer aangesloten worden op het net. En die gaan voor D66 vóór op de commerciële zonnevelden.

Meer groen voor een gezondere leefomgeving

De afgelopen jaren is er al veel groen verdwenen in onze gemeente en er staat nog veel meer op de nominatie. Als de gemeente Gilze en Rijen de groene long tussen Breda en Tilburg wil zijn moeten we de aanwezige bomen en het groen koesteren, en zullen we daarnaast meer ruimte voor natuur en biodiversiteit moeten creëren.

De wateroverlast bij regenbuien (hele straten – met name in Rijen – staan na een forse bui blank en het rioolwater komt dan soms ook tot in de woningen) en de hittestress (we hebben het hittestrecord van Nederland op onze naam) kunnen verminderd worden als er voldoende bomen in de wijken aanwezig zijn. Bomen zijn niet alleen goed voor hun verkoelende werking door hun schaduw en het water dat ze weten vast te houden, ook nemen bomen CO₂ op en filteren ze vuile stoffen uit de lucht. In groene straten en wijken zijn inwoners bovendien (psychisch) gezonder. Voor de biodiversiteit zullen we onze wijken van meer soorten en ander groen moeten voorzien, om zo ook de insectenstand te behouden. Insecten zijn belangrijk voor onze voedselketen en voor andere soorten, zoals vogels en vleermuizen.

Het buitengebied dient gespaard te worden in zijn natuurwaarden: we willen een groene gemeente in een groene omgeving zijn, waar inwoners rust kunnen vinden. Daarom geen verdere bebouwing met woningen en bedrijven in de mooie groene landschappelijke randen van onze vier kernen. De ecologische verbindingzones in het buitengebied worden gecombineerd met recreatieve wandel- en fietsroutes.

De corona epidemie heeft ons geleerd dat virussen van dieren op de mens over kunnen springen met alle gevolgen van dien. Te veel dieren bij elkaar vormt een groot risico. Zie ook hoofdstuk 5. Maar ook de fijnstof als gevolg van de veehouderij is onwenselijk. D66 wil dat er zeer zorgvuldig met onze gezondheid wordt omgegaan en dat we geen (diergerelateerde) ziekten of longschade oplopen.

Er zijn in de gemeente Gilze en Rijen veel bomen verdwenen. Ook in de komende jaren worden er, tegen onze zin, nog veel bomen gekapt. En dat terwijl we bomen heel hard nodig hebben om hittestress en wateroverlast tegen te gaan en om vervuilde stoffen uit de lucht te zuiveren. Bomen vervullen een wezenlijke rol in het leefbaar houden/krijgen van een verstedelijk gebied. Daarnaast leveren bomen een positieve bijdrage aan de gezondheid van bewoners en zorgen zij voor biodiversiteit in de wijk. Een groenere omgeving levert ook groene banen op en zorgt voor gezonde lucht en een fijne leefomgeving. Waar mogelijk kiezen we voor meer stromend water in de kernen, bijvoorbeeld in de vorm van fonteinen en andere waterelementen. We willen regenwater langer vasthouden (bijv. door 'tegel eruit, groen erin!') en vertragen de afvoer ervan met behulp van groene daken en wadi's.

Op weg naar een circulaire economie

Door de hoeveelheid hebbedingetjes die we willen, onze energiehonger en de alsmaar gepushte groei van de economie, putten we onze aarde uit. Ieder jaar valt de dag dat we onze aarde al verbruikt hebben vroeger. Wij vinden het belangrijk dat inwoners zich bewust worden van het 'afval' dat ze produceren. Voorkomen van afval is daarbij één thema. Een ander thema is het zoveel mogelijk hergebruiken van afval.

Minder afval begint bij het gebruik van duurzame materialen. Ook voedselverspilling tegengaan draagt bij aan onze aarde evenals aan onze portemonnee.

De faciliteiten om 'afval' aan te bieden willen wij faciliteren. Ook willen wij de milieustraat op andere en ruimere tijdstippen geopend hebben. Het betalen op de milieustraat moet zo veel als mogelijk voorkomen worden en non profit instellingen met een maatschappelijke bijdrage moeten afval gratis kunnen aanbieden. Daarnaast willen we het hergebruik van materialen stimuleren door repareren van textiel, schoenen, elektrische apparaten e.d. aantrekkelijker te maken. Maar ook door initiatieven zoals een textielrace op scholen te organiseren.

De VANG doelstelling (hoeveelheid restafval) staat voor 2025 op 30 kilogram per inwoner per jaar. Hoewel we in onze gemeente al ver zijn, moet de laatste en lastigste stap nog worden gezet. De gemeente dient de inwoners hier zo veel als mogelijk bij te helpen.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

1. D66 streeft ernaar dat de gemeente Gilze en Rijen energieneutraal is in 2030.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben een vervuillende biomassacentrale in Gilze tegengehouden. In Rijen is het helaas nog niet gelukt deze milieuvvervuiler te stoppen, al hebben we ons daar stevig tegen verzet (er loopt overigens nog een rechtszaak hiertegen). Door ons optreden is biomassahoutstook daardoor als alternatieve (maar niet duurzame) energiebron voor een warmtenet van de agenda verdwenen.
- D66 heeft zich sterk gemaakt om de aanleg van zonnepanelen te stimuleren, zeker ook op bedrijfsdaken waar nog veel energiewinst te halen is. Daar is van collegewege vervolgens actie op gekomen.
- We hebben diverse voorstellen gedaan om een energiefonds in te stellen (incl. dekking) om inwoners financieel te ondersteunen bij het energiebesparing en extra subsidies voor klimaatbestendige maatregelen door inwoners. Deze zijn echter door de meerderheid van de raad afgewezen.

2. D66 wil een duurzaamheidsparagraaf in ieder beleidsstuk van de gemeente.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben erop aangedrongen dat er een kopje duurzaamheid aan ieder raadsvoorstel werd toegevoegd om de bewustwording van duurzaamheid te stimuleren. Dat is er ook gekomen.

3. Wij willen de energiecoaches van Energie Gilzerijen en Leystromen en andere opkomende burgerinitiatieven stimuleren. Via hen willen wij als pilot een ecokern of ecowijk faciliteren.

Wat hebben we gedaan:

We hebben er bij de klimaatsubsidie op aangedrongen dat er twee wijken in samenwerking met inwoners en Leystromen worden vergroend.

4. Wij zetten in op renovatie of transformatie van woningen. Het isoleren van de bestaande woningvoorraad heeft prioriteit.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben diverse malen om een subsidieregeling gevraagd om inwoners te helpen bij het isoleren van de woning of bedrijfspand.
- We hebben bij alle energie zaken erop aangedrongen dat de EGR (Energie Gilze en Rijen) een belangrijke rol vervult. Deze coöperatie staat immers midden tussen haar leden en alle andere inwoners.
- Wij steunen de EGR bij haar activiteiten zoals de energiescans.

5. D66 wil dat de gemeente vergunningsprocessen voor duurzame verbouwingen versoepelt en particuliere verhuurders, beleggers en woningcorporaties aanmoedigt om duurzaamheidsmaatregelen te nemen in hun panden.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben diverse malen aandacht gevraagd voor nieuwe vormen van bouwen, waaronder bouwen met hout.
- We hebben gepleit voor subsidies voor isoleren en voor zonnepanelen.

6. Wij willen een initiatief voor gezamenlijke asbestsanering ondersteunen.

Wat hebben we gedaan:

Wij hebben diverse malen verzocht dat de gemeente een initiatief ondersteunt waardoor de asbestsanering voor particulieren en bedrijven (door gezamenlijke organisatie en aanbesteding) veel goedkoper wordt en toch verantwoord gebeurt. Ons voorstel 'zon op dak, asbest eraf' is helaas niet overgenomen door de gemeenteraad.

7. D66 wil bij nieuwbouwplannen en reconstructies van openbaar gebied zorgen voor 'groene oases' en waterdoorlatende gebieden.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben ervoor gezorgd dat de gemeente het rioolstelsel gaat aanpakken. Onze motie die er op gericht is om het regenwater te ontkoppelen van het vuilwaterriool, om wateroverlast maar ook verdroging tegen te gaan is door de gemeenteraad aangenomen.
- We dringen er bij elk nieuwbouwproject op aan dat er voldoende groen in de straat/wijk komt

8. We willen dat oude, zeldzame bomen in de 4 kernen worden gespaard en dat er wordt gezorgd voor consequente herplanting van bomen, waar deze (helaas) zijn verdwenen.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben ervoor gepleit dat alle waarden van bomen die we kappen of anderszins verliezen volledig worden gecompenseerd.
- We willen dat er meer groen en m.n. bomen worden geplant ter compensatie van reeds verdwenen bomen. We hebben hiervoor een motie ingediend om na het groenplan D'n Steenakker een volgend plan te realiseren in Rijen.

9. Wij willen meer aandacht voor ecologisch beheer van sloten en bermen. Bij het aanleggen en onderhoud van groenvoorzieningen zorgen voor die soorten die aantrekkelijk zijn voor vogels, vlinders en bijen.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben gepleit voor ecologisch bermbeheer
- We hebben gepleit om Xentari totaal te verbannen en in te zetten op natuurlijke bestrijding van de eikenprocessierups
- We hebben een oproep gedaan aan de gemeente om invasieve soorten, zoals de Japanse duizendknoop beter te monitoren en te bestrijden.

10. Vermesting, verdroging en stikstofuitstoot en slechte waterkwaliteit worden volgens de Europese, landelijke en provinciale regels aangepakt.

Wat hebben we gedaan:

We hebben door middel van een aangenomen motie bij voorbaat aan de provincie aangegeven dat er in onze gemeente geen plaats is voor mestfabrieken

11. D66 ziet rondom Gilze en Rijen geen ruimte voor verdere uitbreiding van intensieve veehouderij, tenzij het voldoet aan de strengste eisen die de provincie daaraan stelt.

Wat hebben we gedaan:

- We hebben hiervoor aandacht gevraagd tijdens het nieuwe bestemmingsplan buitengebied met verbreedde reikwijdte.
- Wij hebben onze ernstige bedenkingen ingebracht bij het uitbreiden van een kippenfarm met aanpalende intensieve agrarische activiteiten. Deze kwestie loopt nog, en heeft onze bijzondere aandacht.

12. Wij zijn voor het stopzetten van de verdere invoering van 'omgekeerd inzamelen; en willen de dialoog met de inwoners starten. Wij willen voorlopig koersen op: eens per 4 weken ophalen restafval (grijze klike), gratis ophalen van GFT en ophalen PMD-afval op de huidige wijze. D66 wil de lagere kosten van dit nieuwe systeem vertalen in een lagere afvalstoffenheffing.

Wat hebben we gedaan:

Ons pleidooi heeft geen steun gevonden in de gemeenteraad, met dito gevolgen (o.a. ongemak voor veel inwoners, forse overschrijding van budgetten, hogere afvalstoffenheffing voor inwoners, afval dat 'kwijt' is).

Concrete toevoegingen voor de periode 2022- 2026:

- 1. We willen dat de gemeente inwoners en bedrijven ondersteunt bij de energietransitie. Dit willen we doen:**
 - a. We maken werk van een inclusieve energietransitie. We ondersteunen en ontzorgen inwoners die niet zelf de middelen hebben om actie te ondernemen. Zo kunnen zij profiteren van een betaalbare energierekening en pakken we energiearmoede aan.
 - b. Samen met onze woningcorporaties ontwikkelen we een aanpak om versneld alle corporatiewoningen te verduurzamen en te isoleren. We kijken hierbij ook naar het zogenoemde gespikkeld bezit: goedkope particuliere woningen tussen corporatiebezit. We beginnen bij de slechtst geïsoleerde woningen.
 - c. Samen met onze regiegemeenten in Hart van Brabant gaan we aan de slag met de uitvoering van de Regionale Energie en Klimaatstrategie (REKS) en een regionale aanpak voor de warmtetransitie.
 - d. D66 ziet in de energietransitie een belangrijke rol weggelegd voor lokale energiecoöperaties. De gemeente ondersteunt energiecoöperaties en stelt hen in staat lokale energieprojecten te ontwikkelen.
 - e. D66 wil inwoners en bedrijven helpen bij het aanvragen van subsidies door middel van het attenderen op subsidies en beschikbare alternatieven van grijze energie
 - f. We zetten in op actieve participatie van inwoners bij de warmtetransitie. Dit kan in de vorm van een burgerforum of via andere vormen van (digitale) participatie.
- 2. Wij willen vorm geven aan nieuw 'kwaliteitsgroen' in overleg met de NLGR (natuur- en landschapsvereniging Gilze en Rijen):**
 - a. We willen in elke kern een kwaliteitsgroenplan
 - b. We willen de 'overhoekjes' in de gemeente samen met de NLGR biodivers maken.
 - c. Wij willen dat het ecologisch bermbeheer voortaan 'ecologisch' wordt uitgevoerd.
- 3. Wij willen onze inwoners helpen bij het vergroenen van hun eigen terrein, hun straat en/of wijk door collectief de buurt te vergroenen.**

4. **We willen bij (her)inrichten van nieuwe en bestaande wijken dat er anders naar bomen en groen wordt gekeken.**
5. **We willen dat er helemaal gestopt wordt met het sproeien van het gif Xentari.**
6. **We willen jaarlijks voor ieder kind dat de basisschool in onze gemeente verlaat een boom planten.**
7. **Wij willen meer service op ons afval en op die manier meer afval als grondstof hergebruiken ('van afval naar grondstoffen'), door:**
 - ruimere en aangepaste openingstijden voor de milieustraat;
 - een bezoek aan de milieustraat voor iedereen goedkoper maken en voor ideële instellingen gratis maken;
 - meer afvalbewustzijn creëren bij de inwoners en bedrijven zodat we afval voorkomen;
 - zorgen dat er een of andere vorm van een circulair ambachtscentrum komt.
8. **We willen nog steeds een initiatief voor gezamenlijke asbestsanering ondersteunen.**
9. **Wij willen de uitbreiding van de veestapel voorkomen, vanwege de daarmee samenhangende problemen (zoals uitstoot stikstof, geuroverlast en kans op zoönose).**

9 Een effectieve en doelmatige ambtelijke organisatie; gezonde financiën zonder lastenverzwaring

Een dienstbare en goedkopere ABG-organisatie

D66 Gilze en Rijen vindt dat de ambtelijke organisatie de ambitie moet hebben om zichzelf continu kwalitatief te verbeteren, met als resultaat een kleinere, effectieve, transparante en flexibele organisatie waarin medewerkers met veel plezier en enthousiasme efficiënt hun werk doen.

De fusie van de gezamenlijke ABG-organisatie voor de gemeenten Gilze-Rijen, Alphen-Chaam en Baarle-Nassau is in 2019 geëvalueerd. Conclusie: de ABG-organisatie loopt iets beter dan in de kwakkelende beginfase, maar er is nog veel te verbeteren. Ook op de bestuurlijke samenwerking is het nodige op te merken. Daarnaast bleken de kosten veel hoger, zeker in de 'overhead', vergeleken met andere ambtelijke samenwerkingsverbanden (jaarlijks € 1.200.000 duurder; daar is € 450.000 jaarlijks bijgekomen door o.a. extra management aan te trekken).

Uit andere onderzoeken blijkt dat de baliedienstverlening op orde is, maar bijv. de (telefonische) bereikbaarheid niet. Voor de overige dienstverlening ontbreken adequate cijfers en informatie, mede omdat de ooit vastgestelde servicenormen niet meer gemeten worden.

Wij verwachten de komende jaren van de ABG-organisatie dat de basis op orde komt wat zichtbaar moet worden. We denken dat de 'overhead'-kosten van de ambtelijke organisatie structureel fors moeten kunnen dalen: te starten met € 800.000 minder (= plm. 2,5% van kosten ABG-organisatie), oplopend naar +/- 5%. Dat willen we taakstellend afspreken met de directie van de ABG.

Wij verlangen van een ambtelijke organisatie dat deze expertise bezit en dienstbaar is aan de burgers en goedwillende ondernemers. Dit zodat deze meer profijt hebben van een slagvaardiger en minder dure uitvoeringsorganisatie. Met deze vrijval van middelen, willen we de wensen uit dit D66-programma realiseren.

Wij willen daarnaast een jaarlijkse evaluatie van de prestaties van de ABG en eventuele knelpunten zichtbaar maken en oplossen, zodat we onze inwoners en bedrijven optimaal kunnen ondersteunen.

Ook willen wij op afzienbare termijn een herbezinning op het ABG-construct als zodanig. De ideale schaalgrootte van een ambtelijke (fusie)organisatie ligt op ongeveer het dubbele van de huidige schaalgrootte (= 44.000 inwoners). Aangezien een grotere organisatie minder kwetsbaar en kosteneffectiever is, is D66 voorstander van het substantieel vergroten van het draagvlak daarvoor, door samenwerking met meerdere buurgemeenten.

Bovendien is het hard nodig de lokale aansturing van de ambtelijke capaciteit veel beter te regelen, evenals de toepassing van het (financiële) principe 'betalen-genieten' en de lokale controle daarop.

D66 Gilze-Rijen wil dat het gebruik van externe inhuur en externe adviesbureaus drastisch wordt teruggebracht. Niet alleen vanwege de hoge kosten maar vooral omdat zij veelal onbekend zijn met het Gilze-Rijense. De ABG-organisatie moet vooral intern kwaliteitspools kweken. Bovendien wordt hierdoor de ambtelijke organisatie serieuzer genomen wat ten goede komt aan de motivatie van de ambtenaren.

Solide financieel beleid en géén lastenverzwaring

D66 wil de komende jaren een solide financieel beleid gaan voeren, waarbij kritisch naar de uitgaven wordt gekeken, en doelmatiger gewerkt moet worden. De kosten mogen niet worden afgewenteld op de inwoners (zie hierna).

De burgers mogen van de gemeente verwachten dat ze sober met de belastingmiddelen om gaat. De afgelopen jaren zijn diverse uitgaven echter hoger geworden dan de bedoeling was. Mede daardoor zijn de reserves van de gemeente geslonken naar € 0,4 miljoen (algemene reserve) en 5,1 miljoen (algemene reserve grondexploitatie) in begroting 2022.

Kortom, de gemeente moet (weer) leren haar eigen broek op de houden, zoals dat ook van burgers wordt verwacht.

Onze gemeente heeft relatief lage woonlasten en dat moet zo blijven. D66 Gilze en Rijen is tegen verhoging van de lokale heffingen (alleen verdisconteren inflatiecorrectie).

Dat geldt ook voor de OZB. Deze is voor de begrotingsjaren 2019-2022 in totaal 30,15% verhoogd: 5,65% vanwege de indexering en 24,5% als extra verhoging. D66 heeft deze forse belastingverhoging niet gesteund. Als de gemeente doelmatiger had gewerkt, dan was een belastingverhoging van deze grootte voor huiseigenaren en eigenaren/gebruikers van niet-woningen helemaal niet nodig geweest.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen niet meer bedragen dan de uitgaven op dit punt rechtvaardigen.

Concrete punten uit ons verkiezingsprogramma 2018 - 2022:

1. Wij willen dat de dienstverlening aan inwoners wordt verbeterd.

Wat hebben we gedaan:

We hebben regelmatig de kwaliteit van de dienstverlening aan de orde gesteld, gelet op de matige resultaten op onderdelen (baliediensten uitgezonderd).

We hebben aangedrongen op het weer toepassen en meten van de burgerservicenormen (door college niet uitgevoerd).

We hebben een motie ingediend voor ruimere openstelling van de milieustraat bijv. ook in de avond (door de raad afgewezen).

We hebben een voorstel ingediend om een gemeentebalie in Gilze te gaan vestigen (door de raad afgewezen).

2. Wij willen dat de communicatie naar de inwoners wordt geoptimaliseerd, dus ook sneller reageren op signalen van burgers en openheid geven bij gemaakte fouten.

Wat hebben we gedaan:

Op dit punt (adequaat en sneller reageren op signalen/ klachten burgers) blijkt de dienstverlening onder de maat te zijn. Dat is regelmatig door ons aan de orde gesteld. Uit de volgende metingen moet blijken of hier voldoende resultaat is behaald.

3. We willen dat de ABG-fusie wordt geëvalueerd en dat deze in 2020 10% bezuinigingen oplevert op de ambtelijke organisatie.

Wat hebben we gedaan:

De ABG-fusie is in 2019 geëvalueerd (rapport Berenschot). Conclusie is dat zowel de bestuurlijke als de ambtelijke samenwerking nog veel beter kan. Ons voorstel om de efficiencykorting alsnog door te voeren, is niet overgenomen door de raad.

We hebben meerdere malen voorstellen gedaan om de ABG-organisatie structureel goedkoper te maken (ong. 2%), maar deze zijn niet overgenomen door de raad.

4. Wij willen dat er minder gebruik gemaakt wordt van externe inhuur.

Wat hebben we gedaan:

We hebben hier meermalen voor gepleit. Maar externe inhuur is alleen nog maar toegenomen, mede door een groot aantal vertrokken medewerkers en het onvermogen om vacatures (tijdig) in te vullen.

5. Wij willen de gemeentelijke reserves weer op een aanvaardbaar peil.

Wat hebben we gedaan:

Dit is niet gelukt vanwege grotere uitgaven van het college (o.a. projecten als de spoorzone, jeugdzorg, WMO) waar onvoldoende inkomsten tegenover stonden. Om de reserve niet helemaal uit te putten hebben we ingestemd om deze meerjarig aan te vullen.

6. Wij willen geen verhoging van de lokale heffingen; de OZB-verhoging niet hoger dan de inflatie.

Wat hebben we gedaan:

We hebben bij alle OZB-verhogingen tegenvoorstellen ingediend, die door de raad zijn afgewezen. Voor de begroting 2022 hebben we het voorstel gedaan de OZB met 4% te verlagen voor eigen woningen. Ook ons voorstel om voor alle huishoudens de afvalstoffenheffing met € 20 te verlagen haalde het niet. Datzelfde geldt voor ons voorstel om de hondenbelasting af te schaffen. Voor al deze voorstellen hadden we solide dekking (m.n. bezuiniging op overhead van de ABG-organisatie).

Concrete toevoegingen voor de periode 2022 - 2026:

- 1. Invoeren servicenormen voor alle typen dienstverlening, met concrete streefwaarden.**
- 2. Verhogen van waardering van de dienstverlening van 6,7 naar 7,5 (burgerpeiling).**
- 3. Verbeteren openingstijden milieustraat; ideële organisaties, zoals de Weggeefhoek, kunnen gratis afval afvoeren; ieder jaar krijgen de inwoners een nieuw saldo op hun milieupas.**
- 4. Doorzetten van het proces van harmonisatie van beleid, en standaardisatie/synchronisatie van werkprocessen binnen de ABG-organisatie, leidend tot betere dienstverlening en efficiencyvoordelen.**

5. **Bezuiniging op de 'overhead'-kosten van de ambtelijke organisatie: te starten met € 0,8 miljoen minder (= plm. 2,5% van kosten ABG-organisatie) in 2023, oplopend naar 5% minder in 2026.**
6. **Een jaarlijkse evaluatie van de prestaties van de ABG en eventuele knelpunten zichtbaar maken en oplossen, zodat we onze inwoners en bedrijven optimaal kunnen ondersteunen.**
7. **Herbezinning op het construct van de ABG-organisatie: vergroten draagvlak door samenwerking met meer gemeenten, versterking lokale aansturing en de 'governance' (toezicht), het beter regelen van 'betalen-genieten' incl. lokale controle daarop.**
8. **Concentratie van ambtelijke huisvesting op 2 locaties, of zo mogelijk centralisatie op 1 locatie, mits: a. dit niet leidt tot kostenverhoging voor onze gemeente, en b. het gemeentehuis in Rijen al zijn (gemeentelijke) functies blijft behouden.**

